

Divrej Tora

Godina 12

Zagreb, šabat 13. listopada 2018. - 4. (mar)hešvana 5779.

Broj 2

<http://twitter.com/DivrejTora>

divrejtora@gmail.com

B"H

Šabat Noah

Jeruzalem	17:35	18:46
Zagreb	17:57	18:56
Rijeka	18:04	19:03
Split	17:58	18:57
Dubrovnik	17:52	18:51
Vinkovci	17:47	18:45
Sarajevo	17:50	18:49
Doboj	17:50	18:49
B. Luka	17:54	18:52
Beograd	17:41	18:39
Novi Sad	17:43	18:41
Subotica	17:43	18:41
Zrenjanin	17:40	18:39
Niš	17:36	18:35
Beč	17:53	18:52
Frankfurt	18:22	19:20
Edison, NJ	18:03	19:10

Dnevni Zmanim za Grad Zagreb

Dan	utorak 16.10.2018.
Alot Hašahar	5:45
Najranije Talit	6:19
Nec Hahama	7:14
Najkasnije Š'ma	9:57
Zman Tefila	10:52
Hacot	12:41
Minha Ketana	15:52
Plag Haminha	17:01
Šekia	18:09
Cet Ha-kohavim	18:51

Paraša Noah

Noahova žrtva, James Jacques Joseph Tissot, gvaš na dasci, the Jewish Museum, New York

(Berešit 6,9-11,32)

B-g daje nalog Noahu, jedinom pravednom čovjeku u svijetu ogreznom u nasilju i pokvarenosti, da sagradi veliku drvenu *tevu* (arku), premazanu iznutra i izvana smolom. Veliki potop, kaže B-g, izbrisat će sav život s lica zemlje; ali arka će plutati na vodi, štiteći Noaha i njegovu obitelj, i po dva primjerka (muško i žensko) od svake životinjske vrste.

Kiša pada 40 dana i noći, a vode se pjene daljnjih 150 dana, prije nego li počnu opadati. Arka se zaustavlja na planini Ararat, te Noah s prozora šalje gavrana, a zatim nekoliko golubica, „*da vidi da li su se vode povukle s površine zemlje.*“ Kada se zemlja u potpunosti osušila - točno jednu solarnu godinu (365 dana) od početka Potopa - B-g zapovijeda Noahu da izađe iz *teve* i ponovo naseli zemlju.

Noah podiže žrtvenik i prinosi žrtve B-gu. B-g se zaklinje da više nikada neće uništiti čitavo čovječanstvo zbog njihovih

djela i postavlja dugu kao svjedočanstvo svog novog zavjeta s čovjekom. B-g također daje Noahu zapovijedi u vezi svetosti života: za ubojstvo slijedi smrtna kazna, a iako je čovjeku dozvoljeno jesti meso životinja, zabranjeno mu je jesti meso ili krv uzete od žive životinje.

Noah posadi vinograd i opije se onime što je proizveo. Dva Noahova sina, Šem i Jafet, dobivaju blagoslov jer su pokrili golotinju svog oca, dok treći sin, Ham, biva proklet zbog toga što je iskoristio njegovo poniženje.

Potomci Noaha ostaju jedan narod, s jedinstvenim jezikom i kulturom, tijekom deset generacija. Tada oni izazovu Stvoritelja izgradnjom velike kule koja bi simbolizirala njihovu vlastitu nepobjedivost; B-g im zbrka jezik tako da „*jedan nije mogao razumjeti jezik drugoga,*“ natjeravši ih tako da se ostave svog projekta i rašire se licem zemlje, podijelivši se u sedamdeset naroda. ■

Alija po Alija

Paraša Noah

Kohen

Prva alija – 14 p'sukim – 6,9–22

Sedra Berešit počinje glasovitim izvještajem o stvaranju i "padom": istjerivanjem Adama i Hava iz Gan Edena, Kajinom i Hevelom, nabravanjem stalne degeneracije narednih generacija sve dok B-g nije "požalio" što je stvorio svijet i do Njegove odluke da ga uništi. Jedina svjetla točka tog sveopćeg pada nalazi se na kraju ove sedre: "*Ali Noah je našao milost u B-žjim očima.*"

Sedra Noah nastavlja ovaj niz i kaže nam da je Noah bio potpuno pravedna osoba "u svoje vrijeme". Raši predstavlja različita mišljenja o tome da li je "u svoje vrijeme" nešto pohvalno ili pogrdno. Je li Noah bio velik u svojoj vrlo iskvarenoj generaciji ili je bio velik u usporedbi s generacijom u kojoj je živio. Iako Raši ne daje prednost jednoj od te dvije mogućnosti, očito je da Noah nije bio onako velik kao što je to bio Avraham Avinu.

Pogled na peto poglavlje Pirkei Avota otkrit će značajnu razliku između Noaha i Avrahama. Deset generacija između Adama i Noaha i između Noaha i Avrahama, uče nas o dugotrajnom B-žjem strpljenju. Pa ipak, kad je prvih deset generacija došlo do svog kraja, počeo je potop. A kad je drugih deset generacija došlo do kraja, Mišna nam kazuje da je Avrahamovom zaslugom svijet nastavio postojati. Noahova zasluga bila je dovoljna samo da se spasi njegova obitelj. Noaha je B-g obavijestio o namjeri da uništi svijet i zapovjedio mu je da izgradi arku,

dovede u nju dvoje od svake vrste životinja i dovoljno hrane za obitelj i životinje. Komentari ističu da je Noah dobio dovoljno vremena da pokuša utjecati na svoju generaciju da se popravi. On ili nije uspio u tome ili nije ni pokušavao previše. Učinio je to upravo onako kako mu je rečeno (i ništa više od toga?).

Razmislite o ovome ... B-g je mogao uništiti svijet i spasiti Noaha, njegovu obitelj i parove životinja tek pomakom prsta. U tren oka. Bez ljudskog utjecaja. Mogao je, ali to nije učinio. Mogao je prepustiti Noaha samome sebi, da sav posao oko spašavanja obitelji i životinja sam obavi. Ni to nije napravio. (Vjerojatno bi bilo ljudski nemoguće Noahu da sve napravi sam.) Ono što B-g jest učinio jest naredba Noahu da sagradi arku od 300x50x30 lakata, plovilo na tri kata, i da skupi hranu potrebnu za hranjenje mnogo, mnogo životinja i za obitelj za godinu dana. To nije moglo biti učinjeno bez poprilične količine čuda i obustave zakona prirode.

Ali Noah je bio dio svega toga. To je ono što B-g obično želi kad su u pitanju čuda. Mi, kao ljudska bića, povezani smo mnogo bolje s takvom vrstom čuda. Aminadav je morao skočiti u more prije nego što se ono razdvojilo. Ljudi su morali vidjeti što je Noah radio 120 godina. Mi moramo vidjeti donekle poznatu prirodu unutar čuda i moramo vidjeti čudo unutar prirode.

Levi

Druga alija – 16 p'sukim – 7,1-16

B-g govori Noahu i njegovoj obite-

lji da uđu u arku i da sa sobom povedu sedam parova od svake vrste košer životinja i ptica. Noahu je rečeno da će za sedam dana kiša padati 40 dana i noći. Za to vrijeme će sav život na Zemlji biti izbrisan. Noah je u vrijeme potopa bio star 600 godina.

Talmud (u Peshim) ukazuje na B-žju uputu da uzme "životinje koje su *tahor* (tj košer) i one koji nisu *tahor*," kao pouka u govorenju "čistim" jezikom, to jest ne vulgarnim. Tora je mogla upotrijebiti riječ *tamei* (nečist), ali je izabrala duži put da to kaže korištenjem prijatnijeg izraza. Komentari postavljaju pitanje, ako je to tako, kako to da Tora koristi riječ *tamei* u mnogim drugim kontekstima. Odgovor je da Tora, kada postavlja neku *micvu* i halahu, mora koristiti izravne pojmove kako bi se izbjegle eventualne zabune. S druge strane, kad se prepričava priču, bolje je koristiti ugađeniji jezik.

B-žja zapovijed Noahu da uzme parove životinja i 7 pari košer životinja i ptica, dvije su odvojene stvari. Parovi životinja bili su za nastavak vrste. Te životinje, uče nas, prepuštene su instinktu samoodržanja. S druge strane, Noah je morao dovesti u *teiva* (arku) druge životinje, čija je sudbina, da tako kažemo, bio žrtvenik i stol.

S tim u vezi, još jedno pitanje padne na pamet. Koliko je jelena

(nastavak s 2. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Ailja po Ailja**

bilo u arki? Sedam parova jer je jelen košer životinja, ili samo dva, jer se jelen nikad ne donosi kao korban? Budući da neki kažu da je razlog za sedam parova bio zbog žrtvovanja, a drugi kažu zato da bi se opskrbilo košer hranom, što je odgovor za jelene? Isto tako, koliko kokoši? Žrtve? Ne? Hrana? Da. Dakle? Rabin Zev Leff objašnjava da je B'nei Noah dopušteno prinostiti žrtve od bilo koje košer životinje ili ptice; Noah nije bio ograničen na krave, koze, ovce, golubove. Dakle, koji god razlog bio, bilo je sedam parova jelena, kokoši, itd.

Š'liši

Treća alija - 22 p'sukim - 7,17 - 8,14

Kiše su pale i voda duboka je narasla za 40 dana i noći, ali poplava je ostajala na svom vrhuncu još dodatnih 150 dana. B-g se 'sjetio' Noaha i svih koji su bili s njim u arci, i voda je počela opadati. Arka se zaustavila na brdu Ararat i 40 dana kasnije (Sjećate se prvih 40 dana? Ovaj put 40 predstavlja ponovno rođenje onih koji su preživjeli *mabul*), Noah je otvorio "prozor" na arki i poslao gavrana. Zatim je poslao golubicu, a onda opet, i konačno nakon pune (365 dana) godine, zemlja je bila spremna da primi svoje nove stanovnike.

Gematrija bazirana na L'ora Shel Torah R. Yaakova Auerbacha z"l

Gemara kaže da naredba protiv naraštaja Potopa nije bila konačna, izuzev za grijeh krađe. Tora koristi izraz *hamas*, pojam za krađu uz koju ide nasilje. Da je Potop bio kazna mjera za mjeru za krađu, brojčano pokazuje gematrija od *hamas* = 8 +

40 + 60 = 108 a gematrija od *Mei No'ah*, naziv za *mabul* koji se koristi u Haftari Parše No'ah. 40 + 10 (50) + 50 + 8 (58) = 108. Rabbi Aurebach z"l pronalazak ove gematrijske podudarnosti pripisuje Ba'al HaTurimu. Ba'al HaTurim dalje ističe da je gematrija od Gehinom također 3 + 10 + 5 + 50 + 40 = 108.

Kad već govorimo o Baal HaTurimu ...

B-g je rekao Noahu, *Kec kol basar* ... - kraj svih živih bića ...

Baal HaTurim vidi skriveni spomen *mabula* u numeričkoj vrijednosti za *kec*, 100 + 90 = 190. *Mabul* se sastojao od 40 dana i noći padanja kiše, plus još 150 dana previranja voda Potopa, prije nego li su počele opadati. To je 190 dana, *kec*.

Baal HaTurim, odnosno Rabbi Yaakov b. Asher Ashkenazi, rođen je 5029. u Ashkenazu i umro 5103. u Toledu. Njegovo je glavno djelo *Arba'a Turim*, kodeks Židovskog zakona koji je prethodio Šulhan Aruhu. Njegov otac i glavni učitelj bio je Rabbeinu Asher, Ro"š.

Tora kaže da je svako živo biće bilo uništeno *mabulom*, osim Noaha i onih koji su bili s njim u *tevi*. *Ah No'ah*, samo No'ah je ostao ... numerički iznosi 1 + 20 + 50 + 8 = 79. Postoji midraška tradicija da je Og, prepotopni gorostas preživio Potop držeći se za *tevu*. Og = 70 + 6 + 3 = 79. Tko je preživio potop? (1) Samo No'ah ... (2) Og. Raši nam kasnije govori da je "palit" (izbjeglica) koji je ispričao Avrahamu o zarobljavanju Lota bio nitko drugi nego Og, izbjeglica iz prepotopnih vremena.

Aškenazi dodaju dvije riječi i je-

dno slovo svojoj *Amida* tijekom zime. Kod s'faradim je puno veća promjena. Njihova ljetna *braha* je *Borhenu Hašem* ... sa 32 riječi. Zimi, njihov *Bareh Aleinu* ima 85 riječi.

R'vi'i

Četvrta alija - 15 p'sukim - 8,15 - 9,7

B-g kaže Noahu da sa ženom, sinovima i njihovim ženama, i svim životinjama i pticama, napustiti arku. Noah gradi žrtvenik i žrtvuje na njemu od svih košer vrsta (koje su dozvoljene za *korbanot*). B-žja "reakcija" na Noahove žrtve jest to da, usprkos u osnovi zlom potencijalu ljudske prirode, neće uništiti svijet, nego će radije kažnjavati pojedince. Zakoni prirode su promijenjeni kako bi u svijetu vladao stalni ciklus izmjene godišnjih doba i klimatskih uvjeta.

Evo jedne misli ...

U izvještaju o potopu i nakon njegova, možemo vidjeti nastavak stvaranja. Kao da je 1. faza stvaranja zabilježena u Berešitu, a ovdje imamo 2. fazu. Drugim riječima, svijet kakvog znamo počeo je postojati tijekom 6 dana stvaranja i potopa koja se dogodio 10 generacija kasnije. To je nešto kao grubi nacrt i njegovo konačno (?) prepravljanje. Stvar je u tome da smo naučili o svijetu iz svega što nam Tora govori. Ne bismo imali punu korist od lekcija iz Tore, a da ne uzmemo u obzir ranije generacije.

B-g je blagoslovio Noaha i zapovjedio njemu i njegovoj obitelji (i cijelom čovječanstvu) da se plodi i množi." Noah dobiva dozvolu da jede meso (što nije bilo dopušteno

(nastavak s 3. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija**

prethodnim generacijama), ali i upozorenje da ne jedu sa žive životinje. Zakon o ubojstvu i drugi Noahovi zakoni tu se uspostavljaju.

Hamiši

Peta aliya – 10. p'sukim – 9,8–17

B-g daje obećanje čovječanstvu da nikada neće uništiti svijet kao što je to učinio s potopom. Duga će poslužiti kao znak i podsjetnik na to obećanje.

Potvrđujemo značaj duge recitirajući braha kad je vidimo "... Onaj koji pamti Savez, vjeran mu je i drži svoju riječ." Imajte na umu da je svih 10 stvari navedenih u Avot stvoreno između šest dana stvaranja i prvog Šabata, osim duge, natprirodno. Dugu se, dakle, može smatrati mostom između prirodnog i natprirodnog. Drugim riječima, trebamo vidjeti B-žje djelo u svim elementima prirode, a ne samo u očitim čudima. "Usta Zemlje" su bila jednokratna tvorevina zbog Koraha i njegove družine. No, obične stijene i brda, stijene i raspukline nisu ništa manje B-žjih ruku djelo.

Neki kažu da je duga znak da je B-g ljut na svijet i želi ga uništiti - osim što je obećao da neće.

S druge strane, Jehezkel opisuje nebesko prijestolje kao dugu, a sjaj Kohen Gadola po izlasku iz Svetinje nad svetinjama je usporedio s dugom na nebu. I to je, također, lijepo.

Šiši

6. aliya – 44. p'sukim – 9,18 – 10,32

Ovo je druga najduža šiši u Tori.

Neko vrijeme nakon izlaska iz arke, Noah obrađuje zemlju i uzgaja grožđe. Proizvodi vino i napije se.

Jedan od njegovih sinova, Ham, ponaša se nemoralno s pijanim ocem; Šem i Jafet ponašaju se izvrsno u toj situaciji. Kad Noah shvati što se dogodilo, prokune Hama i njegovog sin Kanaana, i blagoslovi Šema i Jafeta. Noah živi 350 godina nakon potopa, i umire u dobi od 950.

2+2=?

Noah je imao 600 godina kad je potop počeo. Živio je 350 godina nakon potopa. Tora zbrajanjem ta dva broja dolazi do 950. Što je s godinom samog potopa? Može se reći da godina dana potopa nije dio normalne vremenske skale. Priroda je stavljena na čekanje za vrijeme njezinog trajanja. Bilo je to kao da su Noah i društvo zamrli na jednu godinu. To je ideja koja pomaže "objasniti" sva neslaganja u godinama starosti arheoloških ili geoloških nalaza. Godina nije bio stvarna godina.

Tora zatim navodi generacije koji su uslijedile iza Noaha uključujući i Nimroda, moćnog pobunjenika protiv B-ga, i narode koji su potekli od Šema, Hama i Jafeta.

Švi'i

7. aliya – 32 p'sukim – 11,1–32

Ovo je najduža š'vi'i u Tori.

Tora nam govori o pokušaju izgradnje "babilonskom kule," simbola pobune protiv B-ga. (Usput samo, to se dogodilo 40 godina nakon *mabula* - to je još jedan 40.) B-g je osujetio planove, pobrkao jezike čovječanstva i razbacao ljudi na sve strane.

Komentari uspoređuju ove dvije grešne generacije u ovoj sedri. Dor HaMabul je uništen, jer su njihovi

griješni uključivali uništenje društva sveukupnim nepoštivanjem druge osobe. Dor HaPlaga su se ogriješili o B-ga, a ne jedni protiv drugih. Društvo (iako izmijenjeno) može preživjeti; B-g može dopustiti nastavak postojanja u ovim okolnostima. On može oprostiti čovjeku grijehe protiv Sebe, ali ne i čovjekove grijehe protiv bližnjih.

Sedra se vraća lozi Noahovoj, ovaj put samo preko Šema, ravno na Teraha i njegovog sina Avrama (sa ženom Sarajom). Sedra tako završava s pozornicom postavljenom za sljedeću veliku fazu razvitka svijeta, a to je povratak vjerovanju u jednog B-ga i "rođenje judaizma."

Haftara

22 p'sukim – Ješajahu – 54,1–55,5

Rabin Jacobs ističe očitu vezu između ove *parše* i njezine *haftare* - uputu u *haftari* na Noahove „vode.“ Na dubljoj razini, Ješajahu povlači usporedbu između Saveza koji je B-g preko Noaha sklopio sa svim ljudima i obećanja narodu Izraelovom u vezi njegove budućnosti. Baš kao što je obećao da više nikad neće preplaviti cijelu Zemlju, tako je obećao da neće okoriti i kazniti Izrael (u budućnosti). ■

Prevela i prilagodila Dolores Bettini

Raspršenost potomaka Šema, Hama i Jafeta (karta iz povijesnog udžbenika i atlasa biblijske geografije iz 1854. godine)

Rabbi Jack Abramowitz:

Tarjag - 613 zapovijedi

U parši Noah ne pojavljuje se niti jedna od 613 micvos, pa ćemo razmotriti neke opće stvari.

Šest stalnih micvos

Postoji šest micvos za koje su Židovi dobili uputu da ih vrše u svako doba i na svim mjestima. One se nazivaju šest Micvos temidios ili "Stalnih micvos".

Micvos se obično razvrstavaju u dvije kategorije, one koje su vezane uz određeno vrijeme, i one koji nisu vremenski definirane. Micvos vezane uz određeno vrijeme mogu se ispuniti samo u to određeno vrijeme, kao što slučaj s jedenjem macesa na Pesah ili ljujanjem lulava na Sukos. Čak se i većina micvos koji nisu vezane uz vrijeme ne može ispuniti u svako doba. Na primjer, micva o mezuzi ne može se ispuniti ako čovjek nema vrata. Međutim, postoji šest micvos za koje je Židovima naloženo da ih vrše u svako doba i na svim mjestima. Vozite se autobusom? Možete ispuniti šest micvos. Legli ste u krevet jer ste jako prehladeni? I tamo ih možete ispuniti. One se nazivaju šest Micvos temidios ili "Stalne micvos".

1. Znati da postoji B-g

Ja sam Hašem B-g tvoj koji sam te izveo iz Egipta. (Izl 20,2)

Prva od šest stalnih micvos također je i prva od Deset zapovijedi. To je micva da se prizna da Hašem postoji. Moramo priznati da On ne samo da je stvorio svijet, već i

dalje sudjeluje u svakodnevnom funkcioniranju svijeta i našem osobnom životu. Ne bismo trebali samo vjerovati u B-ga, nego bismo trebali izići van i pogledati sve te dokaze kako bismo znali da B-g postoji.

2. Ne vjerovati u bilo koje druge "bogove"

Nemoj priznavati druge "bogove" u mojoj nazočnosti. (Izl 20,3)

Svako mjesto na koje bi čovjek mogao otići nalazi se u B-žjoj nazočnosti – prema tome, druge sile ne postoje! Ne smije se čak ni vjerovati da je Hašem stvorio svijet, a onda prepustio upravljanje anđelu ili nekom drugom podaniku. Moramo uvidjeti da niti jedno biće koje je Hašem stvorio ne može osujetiti Njegovu volju.

3. Znati da je B-g Jedan

Čuj, Izraele, Hašem (Vječni) je naš B-g, Hašem (Vječni) je Jedan. (Ponovljeni zakon 6,4)

Osim stalnog uviđanja Hašemova jedinstva, postoji i micva da se ovaj stih, Šema, govori ujutro i uvečer. Prepoznavanje Hašemovog jedinstva znači poznavati da je On jedini, da On nema partnere, dijelove ili da se može dijeliti, te da On biva izvan vremena i prostora. Hašem je jedini izvor života i postojanja. (ostale 3 micvos drugom prilikom) ■

Sefer Hamicvot Hakacar

Zapovijedi koje se danas mogu poštivati

kako ih je sakupio Hafec Hajim

Negativne zapovijedi

136. Negativna je zapovijed da niti jedan muškarac sa smrskanim testisima ili odrezanog spolnog organa ne oženi kćer Izraelsku

kao što Pismo kaže, *Onaj čiji su testisi smrskani ili čiji je organ odsječen neće ući u zajednicu Vječnoga (D'varim 23,2)*. Ako su to prekršili i oženili Židovske kćeri te bili s njima spolno intimni, oni će biti podvrgnuti bičevanju. Međutim, takvom je čovjeku dopušteno da oženi ženu koja se preobratala na judaizam. Čak i kohen koji je p'cua daka (ima smrskane testise) može oženiti ženu koja se preobratala. Pojam p'cua daka označava osobu

koja ima najmanje jedan testis, ili kanaliće testisa, koji su ozlijeđeni ili odrezani ili smrskani ljudskom rukom (što znači da je do toga došlo slučajno; on nije tako rođen; ali ako je rođen takav, to se naziva „od Nebeske ruke,“ i njemu je dopušteno da „uđe u zajednicu“). Izraz k'rut šaf'ha (onaj odsječenog spolnog organa) označava osobu čiji je reproduktivni organ odrezan, smrskan ili ozlijeđen; ili čiji je glavić, ili dio glavića bio odrezan – ljudskom rukom, a ne Nebeskom rukom. Jer ako je to bilo od B-žanske ruke, njemu je dopušteno da „uđe u zajednicu.“

Ovo je na snazi posvuda i u svako vrijeme. ■

Teme za razmatranje uz šabatni stol

Gleda li Tora na vegetarijanstvo kao na ideal?

Pokrenite raspravu za svojim šabatnim stolom o tome kakav je stav Tore prema mesnoj prehrani. Koji dokazi mogu ukazivati na to da je ubijanje životinja za hranu problematično, te da je vegetarijanstvo poželjno? Koje se retke može navesti kao protuargumente? Još neke točke za raspravu:

- Prema mišljenju da Hašem nije izvorno namjeravao da ljudi meso uključe u svoju prehranu, što ga je navelo da promijeni Svoje mišljenje? Mislite li da je moguće da se volja Vječnoga može promijeniti? Provjerite što Ralbag kaže o tome.
- R. Kook i drugi sugeriraju da je jedenje mesa dopušteno samo kao ustupak čovjekovom degradiranom moralu. Smatrate li da Tora predstavlja vječiti ideal, ili njeni zakoni mogu činiti ustupke ljudskim nedostacima?

Transkulturalne usporedbe

Tora i judaizam nisu nastali u vakuumu. Znanje o obližnjim kulturama tog vremena pomaže nam da cijenimo jedinstvenost izraelskih vrednota i sustava vjerovanja. Usporedite priču o *Mabulu* kako je ispriopovijedana u *Parašat Noah* s drugim pričama o potopu iz Mezopotamije. Pogledajte *Mabul* i mezopotamske mitove kao primjere i osnovu za raspravu.

- Koje razlike zapažate? Što je ono što podstiče potop u svakoj od priča? Kako se uspoređuju heroji svake od pripovijesti? Kakvu ulogu ima božanstvo tijekom i poslije potopa?
- Što te razlike otkrivaju o tome kako svako od tih društava poima B-ga i način na koji on vodi svijet?

Ponovna izgradnja nakon neuspjeha

Ako vas je netko do koga vam je stalo na neki način iznevjerio, kako to utječe na vaš odnos nakon toga? Vršite li snažniji pritisak na njih, ili smanjujete svoja očekivanja i zahti-

jevate manje? Kada im dajete drugu šansu, a kada odustajete? Razmotrite ova pitanja u vezi s neuspjehom ljudske rase i njezinim gotovo potpunim uništenjem u Potopu:

- Koja je to bila "slamka koja je slomila devi kičmu" i potakla Hašema da dovede Potop.
- Kako se Hašemov odnos prema čovječanstvu mijenja nakon *Mabula*? Zahtijeva li više od njih ili manje? Je li se njegova providnost osjećala u istoj mjeri kao ranije?
- Što se još promijenilo u svemiru poslije potopa? Je li svijet postao potpuno drugačiji od prethodnog?

Prosudivanje drugih

Postoji nekoliko likova u Tanahu o kojima znamo vrlo malo, no usprkos toga mi ih označavamo kao pravedne ili pokvarene. Ovdje imamo konkretan slučaj Nimroda. Tanah nam daje samo pet redaka o njemu, ali većina čitatelja negativno gleda na njega. Što nas vodi k ovakvoj procjeni? Postoji li neki drugi način na koji možemo iščitati njegovog karakter? Pogledajte Ibn Ezrinu interesantnu analizu Nimroda, koji, kao iznimka, tvrdi da je Nimrod zapravo bio pravedan štovatelj Hašema. Koji način gledanja na Nimroda vi preferirate?

Koliko često prosudite neku osobu na određeni način i onda, nakon što je bolje upoznate, saznate da je vaš prvobitni dojam bio pogrešan? Koji su to faktori koji utječu na našu početnu procjenu drugih? Do koje mjere smo pod utjecajem vanjšti-
ne, umjesto osobine pojedinca? ■

David Gurwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik

Javan, cohar i mem

javan

Nisam to ranije primijetio, no hebrejska riječ za Grčku, יוון *javan*, povezana je s imenom jednog od starih grčkih plemena, Jonjana. Kao što Klein piše:

Mješavina יוון imena sina Šemova, sina Noahova (vidi *Postanak 10,2*) i izvornog grčkog Iacon, genitiv Iaconos skraćeno na Ion, genitiv Ionos (=Ion), pretka jonskog plemena.

Gemara (*Joma 10a*) identificira brojne Noahove potomke s narodima iz te regije (kao npr. Tirasa s Tračanima, i Madaia s Makedoncima), no kaže da se Javan (samo po sebi) razumije – dakle, Grčka.

Uz to što se spominje u Berešit, riječ se još pojavljuje u Ješajahu (*Izaija, 66,19*), Joelu (*4,6*), Jehezkelu (*Ezekiel 27,13. 19*), Zeharji (*9,13*), Divrej Hajamim I (Prva knjiga ljetopisa, *1,5.7*) i Danielu (*8,21, 10,20, 11,2*).

Jonjani su prešli Egejsko more i naselili se na zapadnoj obali Male Azije, u današnjoj Turskoj. Uz hebrejski, i mnogi drugi jezici istočno od Grčke (akadski, sanskrt) koristili

Balashon - Hebrew Language Detective

su oblik Ionia kada su govorili o Grčkoj, budući je to bilo prvo pleme s kojim su dolazili u kontakt.

cohar

U ovoj parši (*Berešit 6,16*), Noah dobiva zapovijed da "načini *cohar* u arki" צהר תעשה לתבה

Riječ *cohar* se u Tanahu pojavljuje jedino na ovome mjestu, i postoji niz tumačenja njezinog značenja:

prozor (Onkelos, Raši, Ibn Ezra) – na osnovu *cohorajim* - צהרים podne. Podnevno svjetlo uspoređuje se sa svjetlom koje ulazi arku kroz prozor. Također je povezana s rječju - זוהר sjaj. Možda je to onaj prozor spomenut u 8,6.

svjetiljka, ili ulje za svjetiljku

(Menahem, Radak, Hizkuni) – na osnovu riječi *jichar* - יצהר ulje.

krov (Shadal, Cassuto, Kaddari) – preko arapskog *zahr*, akadskog *seru*, ugaritskog Ugaritic *zr* – što znači "leđa, vrh".

svijetleći kamen (Raši) – na temelju Midraša

Klein povezuje prva tri tumačenja. On nudi korijen צהר, koji znači "sjajiti, biti bistar". On prevodi *jichar* kao "svježe ulje" i kaže da to označava ili "ono što se novo pojavljuje" ili "ono što sjaji". On također piše da arapski *zahara* znači "ono što se pojavilo, postalo vidljivo", a to je povezano s korijenima koji imaju značenje "leđa, vrh". Stoga *cohorajim* znači "vrhunac, zenit". Stahl to tumači pomalo drugačije, tako što kaže da se u podne sunce počinje okretati od nas.

Na osnovi korijena צהר Ben Ye-

(nastavak s 8. stranice) **David Curwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik Javan, cohar i mem**

huda je skovao - הצהיר objaviti, u smislu staviti nešto tako da ga svi vide, na svjetlo dana (biblijski glagol - הצהיר Ijov 24,11 - koji znači "učiniti jichar".) Očito je Ben Yehudina (on je umro 1922.) kovanica brzo bila prihvaćena, jer je Balfourova deklaracija (iz 1917.) poznata kao - הצהרת בלפור Hacharat Balfour, a ne kao הכרזת בלפור Hahrazat Balfour pri čemu bi se koristio stariji glagol הכריז.

mem

Trinaesto slovo hebrejskog alfabeta je *mem*. Oblik slova predstavlja vodene valove, a ime je izravno povezano s rječju za vodu - מים *majim*.

Postoje rasprave o tome da li se riječ *majim* treba smatrati množinom ili ne. Steinberg piše da je jednina *mai* - מי mada se riječ nikada ne pojavljuje u tom obliku. Postoje dva oblika u njegovoj konstrukciji (*smihutu*) - מי *mei* ili מימי *meimei*. Ibn Ezra kaže da je *majim* dvojina, dualna forma množine. U postbiblijskom hebrejskom nalazimo množinu od *majim* - מימות *meimot*.

Slovo *mem* zamjenjuje se s drugim

usnencima (usnenim sugasnicima, labijalima) - *bet, nun i pe*.

Klein piše da se *mem* ponaša kao imenični prefiks - on stvara imenice ili imenicama slične riječi. On može stvarati i glagole - מדע *mede* od דע (znanje), mjesta מאבוס *ma'vus* od אבס (skladište), i oruđa מגן *magin* od גן (štit). *Mem* se također nadodaje *piel* glagolima u prezentu (npr. מדבר *midaber* - govori). To može dovesti do zabune u vezi ispravnog izgovora nekih suvremenih riječi. Na primjer, Almagor-Ramon piše da iako je on oruđe, ispravan način na koji se izgovara riječ hladnjak מקרר *mikarer* na hebrejskom je *mikarer*, a ne *makrer*, jer mu je Akademija hebrejskog jezika ime dala na osnovu onoga što on radi. S druge strane, pravilan izgovor za računalo, kompjuter מחשב *mahšev*, a ne *mihašev*, jer je naziv stvoren u skladu s time što je on oruđe

Steinberg ide korak dalje. Kao što smo ranije vidjeli, on često piše da su mnogi od troslovnih hebrejskih korijena zasnovani na dvoslovnim korijenima. On tvrdi da je prilično čest slučaj da dvoslovnim korijenima na početku ili na kraju bude dodan *mem* kako bi se načinio troslovni korijen. Na primjer, prije smo već vidjeli teoriju da *matar* מטר proizlazi iz טר. Za primjer da *mem* dolazi nakon dvoslovnog korijena, on donosi slučaj Noaha, čije je ime protumačeno u Berešit 5,29 -

וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ נֹחַ, לְאָמַר: זֶה יִנְחַמְנִי

Ime Noah נח je povezano s troslovnim korijenom נחם ■

Tzarich Iyun, Rabbi Dr. Ari Zivotofsky:

Korbanot (žrtve)

Zabluda: Vodeći autoriteti uključujući Rambama i rabi Avrahama Jichaka HaCohena Kooka smatraju da *korbanot*, životinjske žrtve, neće biti ponovno uspostavljene u doba Trećeg Hrama, već će biti zamijenjene žrtvama od žitarica.

Činjenica: Rambam i Rav Kook nikada nisu tvrdili da životinjske žrtve neće biti ponovno uspostavljene u Trećem Hramu.

Pozadina: Hramski obredi i životinjske žrtve čine velik dio teksta Tore i zapovijedi. Njihov opis ističe se u molitvi *musaf* tijekom šabata i blagdana, a svakodnevna molitva uključuje zahtjev za obnovu žrtvenih običaja. No, životinjske žrtve ne prakticiraju se već približno 1900 godina te mnogi suvremeni Židovi teško pronalaze vezu sa konceptom žrtvovanja životinja.

Unatoč tome što su *korbanot* centralni dio naše liturgije i tradicije, neki tvrde kako je Rambam smatrao da u budućnosti neće biti životinjskih žrtava. Ta tvrdnja utemeljena je na Rambamovom mišljenju o tome

zašto su žrtve uopće uvedene. U svom filozofskom djelu (*More Nevuahim* 3,32), Rambam objašnjava da je, budući da je ljudska priroda takva da se čovjek ne može odjednom odreći postojećih religioznih praksi, B-g zadržao praksu žrtvovanja životinja. Ta drevna praksa idolopoklonika bila je preusmjerena na štovanje pravog B-ga. Rambam slično tome tumači (*More Nevuahim* 3,46) i zašto se određene vrste životinja koriste za žrtve u određenim prilikama, a utemeljeno na žrtvenim običajima drevnog svijeta.

U svojim drugim spisima, Rambam daje svoju viziju budućnosti. U halahičkom djelu, *Mišne Tora*, također poznatom kao *Jad HaHazaka*, on opisuje (*Hilhot Melahim* 11,1) što će Mesija postići i postaje prilično jasno da on vjeruje da će u budućem Hramu postojati životinjske žrtve. Rambam piše da će Mesija sagraditi Hram i skupiti raspršene Židove. Tada će zakoni „biti na snazi kao u stara vremena,“ tako da će se prinositi žrtve, a *šemita* i *jovel* držat će se

u potpunosti kao što su opisani u Tori. Na drugim mjestima (*Hilhot Meila* 8,8), Rambam citira rabinsku izreku da svijet postoji zbog zasluge žrtvenih običaja. Rambamov *Jad* nije povijesna knjiga i sastoji se samo od zakona koji po njegovom mišljenju jesu ili će biti relevantni; od četrnaest knjiga od koliko se to djelo sastoji, dvije (*Avoda* i *Korbanot*) su u potpunosti posvećene temi žrtava.

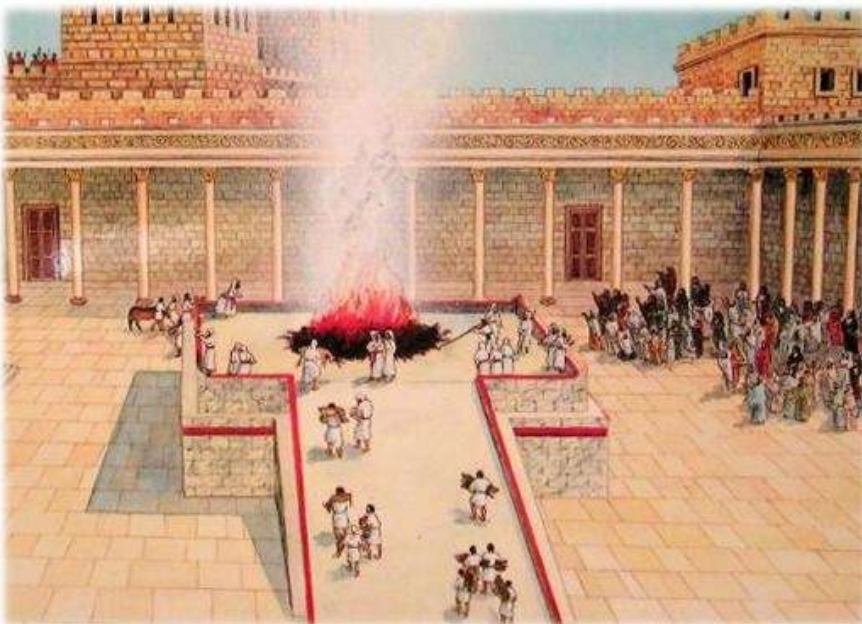

Rambam nikad nije na žrtve gledao kao na 'ustupak'.

Radije, on je na životinjske žrtve gledao kao na unutarnju ljudsku potrebu koju su prakticirali i idolopoklonici

---

U svom trećem velikom djelu, Komentarima na Mišnu, Rambam daje Trinaest principa vjere (u uvodu u deseto poglavlje *Sanhedrina*). Utemeljeno na tim principima, nije izgledno da Rambam vjeruje da u budućnosti neće biti žrtava. Deveti princip je da su Tora i njeni zakoni nepromjenjivi. Ako se zakoni Tore nikada ne mijenjaju onda će očigledno, bez obzira na razloge žrtvovanja, oni ostati na snazi za svu vječnost. U svom zakonskom kodeksu također (*Jesodej HaTora* 9,1), Rambam naglašava da se ništa u Tori ne može mijenjati i da nijedan prorok ne može promijeniti ni jedan *jod* zakona. Drugi autoriteti ne potpisuju tako rigorozno ovu tvrdnju. Međutim, Rambam to čini. Tako će, po njegovom mišljenju, u budućnosti svakako postojati žrtve.

(nastavak s 10. stranice) **Tzarich Iyun, Rabbi Dr. Ari Zivotofsky: Korbanot (žrtve)**

Mešeh Hohma (uvod u Sefer Vajikra) pokušava pomiriti dva objašnjenja za žrtve – ono Rambamovo (da su žrtve ustupak idolatriji drevnog svijeta) i ono Rambanovo (da žrtve imaju samosvojestvenu vrijednost). On sugerira da su žrtve koje su se prinosile na *bamot* (uzvišicama, tj. privatnim žrtvenicima koji su bili dozvoljeni prije izgradnje Hrama) bile povezane sa idolopokloničkim željama kao što je to objasnio Rambam u *More Nevuhim*. Budući da su se ljudi odvikli od takvih želja do vremena kada je sagrađen Hram, dozvola za takav način žrtvovanja je istekla. Međutim, *korbanot* u Hramu imaju samosvojestvenu vrijednost, kao što je detaljno objašnjeno u *Jadu*, i one nikad neće biti ukinute.

Rabi Baruh HaLevi Epstein (*Tosefet Beraha, Levitski zakonik 1,2*) brani Rambama od napada poput onih od strane Rambana. On pokazuje da je Rambamovo mišljenje iz *More Nevuhim* utemeljeno na riječima Hazal iz *Vajikra Raba* (na stih 17,3) i *Mehilta* (do stiha 12,21), te da je na to ukazano čak i u *Tori* (*Vajikra 17,7*).

Moshe Narboni (13.st.) napisao je komentar na *More Nevuhim* u kojem objašnjava da Rambam nikad nije na žrtve gledao kao na 'ustupak'. Radije, on je gledao na životinjske žrtve kao na unutarnju ljudsku potrebu koju su prakticirali i idolopoklonici. Abarbanel (uvod u Levitski zakonik, 4.poglavlje) citira i odbacuje to tumačenje, te preferira prihvatiti Rambamovu tezu da su žrtve bile uspostavljene primarno sa svrhom da Izrael odvrata od *avoda zara*. No, Abarbanel smatra da je Rambam vjerovao da je važna poruka o čovjekovom odnosu prema B-gu sadržana u mnoštvu zakona

vezanih uz žrtve. Abarbanel citira primjer duboke simbolike koji je sadržan u zamršenim zakonima vezanim uz žrtve, kao što nalazimo i kod Rambama.

Tvrdnja da je Rav Kook vjerovao da životinjske žrtve neće ponovno biti uspostavljene kada Hram bude ponovno sagrađen utemeljena je na jednoj rečenici iz njegovih komentara na sidur. Komentirajući 'Jehi Racon' na kraju *Šemone Esre* – 'tada će žrtva Jude i Jeruzalema biti ugodna pred B-gom kao u prošle dane i kao u stara vremena' (*Malahi 3,4*; prvi stih haftare za Šabat HaGadol),

---

Rav Kook vjeruje da će u to vrijeme narod imati obnovljeno razumijevanje uloge žrtava

---

Rav Kook piše: „U budućnosti, obilje znanja proširit će se i zahvatiti čak i životinje... i žrtve, koje će biti od žitarica, bit će jednako ugodne B-gu kao u prošlim danima (kada

su se prinosile životinjske žrtve) ...“ (*Olat Reija, 1.sv.*). To je dovelo do toga da neki tvrde da je Rav Kook vjerovao da će se u Trećem Hramu prinositi jedino vegetarijanske žrtve.

Međutim, na još nekim mjestima, Rav Kook izražava svoje uvjerenje da će postojati životinjske žrtve u Trećem Hramu. On piše: „A vezano uz žrtve, ispravnije je vjerovati da će se sve vratiti na svoje mjesto, i B-žjom voljom, biti ispunjeno kada dođe otkupljenje, a proroštvo i B-žji Duh vratit će se Izraelu“ (*Iggrot Ha-Reija, 4.sv.*). Čini se da Rav Kook vjeruje da će žrtve biti ponovno uspostavljene te da će u to vrijeme narod imati obnovljeno razumijevanje uloge žrtava.

Bilo bi neobično pretpostaviti da neće biti životinjskih žrtava u Trećem Hramu iz perspektive činjenice da Židovi tri puta dnevno u *Šemone Esre* već gotovo 2000 godina mole „*v'hašiv et ha'avoda lidvir veiteha, v'išei Jisrael.*“ U službi *musaf*, žrtve predviđene u *Tori* za taj dan jasno su opisane te zaključujemo molitvom u kojoj kažemo da se nadamo zaslužiti da jednog dana ponovno prinosimo te žrtve. Slično tome, na seder Pesah i u *musafu* za Jom Kipur, zaključujemo žarkom molitvom u kojoj tražimo ponovno uspostavljanje žrtava u Hramu.

Pa onda, hoće li biti žrtava u Trećem Hramu? Mišljenje prevladavajuće većine je da hoće. Rambam i Rav Kook izgleda dijele to mišljenje. Treba primijetiti da je Rav Kook u vezi sa obnovom žrtvenih obreda također smatrao da će taj period uključivati i povratak proroštva i B-žjeg Duha narodu. ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Berel Wein:

Ključ za razumijevanje Judalizma

Vrlo je lako ostati zgađen ljudskim bićima, ljudskim društvom i ponašanjem pojedinaca. Tijekom brojnih tisućljeća, od Noaha do danas, ljudska je povijest dugi niz nasilnih postupaka, ratova, pokolja nedužnih, pokvarenosti, lažnih idola, skršenih ideala i stalnih sukoba. Europa stoljećima nije znala za vrijeme bez rata.

Iste one agencije koje su stvorene u ljudskim nastojanjima da isprave pogreške, riješe sporove i unaprijede sklad među narodima pokazale su se korumpiranima i pristranima, te su postale praktički nevažne u praktičnom svijetu u kojemu svi živimo. Očito, takvo je bilo stanje svijeta i u Noahovo vrijeme, i tada i tamo, B-g je nekako, gotovo u potpunosti, izgubio nadu u ljudsku rasu.

Tora nam metaforički govori da je B-g, da tako kažem, "požalio" što je stvorio čovječanstvo i zaodjenuo ga slobodnom voljom, zbog zla koje je ono počinilo. A ipak, u pripovijesti o savezu o dugi, B-g nekako "žali" što je uništio svijet i obavezuje se, recimo to tako, da to više nikada ne-

će učiniti. Pouka koju ovdje učimo je da gnušanje i očaj, bez obzira na to kako naizgled opravdani bili, nisu božanske osobine.

Pokleknuti pred slabostima ljudske prirode koja nas okružuje i o čemu nas mediji i ostali koji iznose priče neprestano osvještavaju, predstavlja znak ljudske gluposti, a ne mudrosti. Kralj Solomon, u Koheletu kojeg smo baš nedavno čuli u našim sinagogama, ukazuje na sve negativnosti ljudskog života. On se također nalazi u iskušenju da očajava nad ljudskim životom. Ali se u posljednji trenutak hvata i završava oslanjanjem na tihu vjeru.

Noah obnavlja svijet nakon uništenja. Svijet nije ponovo izgrađen na savršen način. Gotovo sva zla ljudskog društva koja su postojala pri-

je Potopa ponovno se pojavljuju u ljudskom društvu. No Tora sada svoju pripovijest fokusira na određene pojedince koji će izvršiti utjecaj na dobro i dobrobit sveg kasnijeg života ljudi.

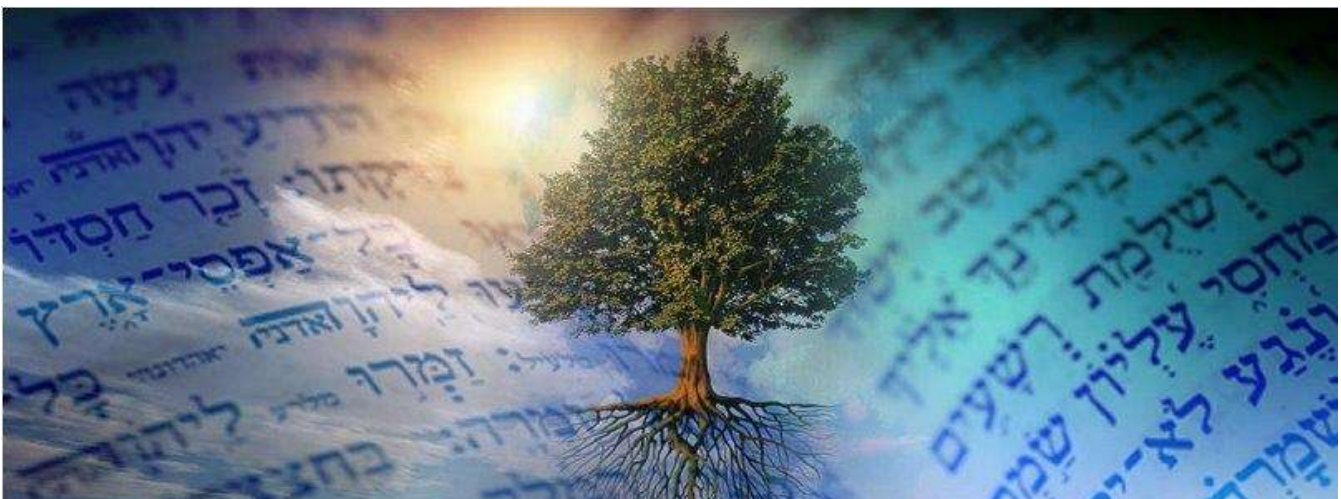

Tora nakon Potopa svoju pripovijest fokusira na određene pojedince koji će izvršiti utjecaj na dobro ljudi

---

Abraham, očigledno, nije mogao spasiti pa čak ni utjecati na Sodomu, ali priča o čovječanstvu sada će se usredotočiti na dobre ljude, čak i ako su malobrojni i očito slabe moći. Taj je pomak naglaska u biblijskom pripovijedanju ključ razumijevanja poruke judaizma i židovske povijesti kroz stoljeća. Nikada ne bismo trebali zapasti u očaj zbog prisutnosti tolike količine negativnosti i zla u svijetu.

Ako je veliki i pravedni Noah zapao u očaj zbog stanja u kome se ljudski rod našao, što je izvor svih

(nastavak s 12. stranice) **Rabbi Berel Wein: Ključ za razumijevanje Judalizma**

negativnih komentara o njemu koji se pojavljuje u rabinskoj literaturi, mi ga ne bismo trebali u tome oponašati. Svijet je obnovljen kroz dobrotu i dobročinstvo, a ne sitničavošću i cinizmom. U opasnom svijetu poput ovoga u kojem živimo danas, realizam i praktičnost su neophodni za preživljavanje. No, očaj i razočaranje nisu.

Vinogradi i vino

Što je netko veći čovjek ili žena, ili se takvim smatra, to ima manje prostora za pogreške pri životnim odlukama. Da je Noah bio tek gospodin Noah, njegov bi odabir da svijet iznova započne vinogradom i vinom bio prihvatljiv, pa čak i razumljiv. Uostalom, trauma uništenja tolikih ljudskih bića u vodama Potopa zahtijevala je neku vrstu oslobođenja od napetosti i mehanizma da se pobjegne od toga. Ali on nije bio tek obični Noah kad mu je Gospod zapovjedio da sagradi svoju arku i iznova započne čovječanstvo.

On je bio Noah, čovjek pravedan u svom naraštaju, osoba koja je predstavljala dobrotu i služenje B-gu i čovječanstvu. Bio je poseban, uzvišeni čovjek koji je prevladao utjecaje zlog i nesmotrenog društva, i izdržao njihovo ismijavanje i uvrede. Osoba tako plemenitog karaktera i pobožne prirode ne bi smjela započeti ponovnu izgradnju ljudskog društva vinogradima i vinom.

To je poslalo pogrešnu poruku njegovim potomcima, a kroz njih i svim kasnijim generacijama. Sveti se ljudi moraju držati svetih standarda ponašanja i nastojanja. U etičkim i moralnim standardima ponašanja

ne postoji univerzalni pristup, jednak model za sve. Rabini Midraša podučili su nas da veća sposobnost za svetošću sa sobom donosi i proporcionalnu sposobnost za razudano ponašanje.

Talmud je ustvrdio da učeni pravednik ima u sebi najjači nagon zlim. Odgovornost za duhovnu veličinu razmjerna je sposobnosti veličine svetosti svake pojedine osobe. Zbog toga je Noah bio kritiziran od strane Midraša, a kasnijih židovskih biblijskih komentatora, unatoč sjajnim pohvalama koje mu Tora daje u početnom opisu.

Veličina sa sobom nosi ogromne terete i sudbonosne posljedice

---

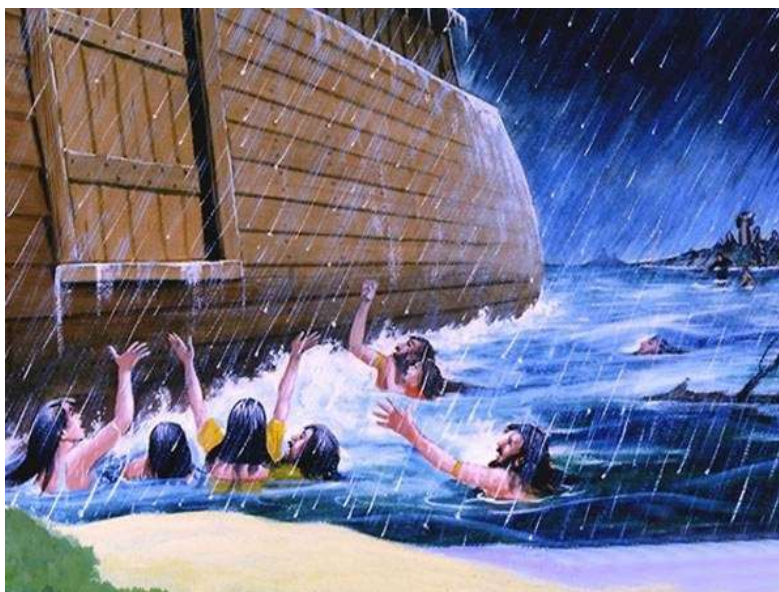
Osobu Noahove razine ne bi se smjela naći pijanu i uneređenu u svojem šatoru, slika koja zaziva razvratno ponašanje njegovog vlastitog potomka. Ovaj poraz veličine je depresivan. Kao što je kralj Salomon to izrazio: "Ako plamen progutao

velike cedrove, kakva može biti sudbina grmiča koji stoji uz zid?"

Veličina sa sobom nosi ogromne terete i sudbonosne posljedice. Dok se ponosimo time što smo "odabrani narod", Nebesa od nas očekuju da se ponašamo i živimo kao izabrani narod. Vino i pijanstvo neće biti dovoljno za narod koji je predodređen da bude kraljevstvo svećenika i sveta nacija, poseban narod.

Opterećen ovom veličinom, židovski je narod mnogo puta u svojoj povijesti promašio cilj. Ali mi smo se uvijek ponovno dizali da pokušamo ispuniti našu sudbinu i ostvariti naš potencijal. Upravo ta karakteristika žilavosti, koju smo baštinili od našeg oca Abrahama, bila je ključ našeg opstanka. Stalno smo se bavili velikim idejama i pitanjima. Pijanstvo, bilo ono fizičko ili duhovno, nikada nije bilo obilježje židovskog društva. Svjesni smo Noahove priče i sudbine i stoga mi težimo Abrahamovoj veličini kao svom cilju u životu.

Šabat šalom. ■

Rabbi David Goldwasser: Proturječnost

„Gle! Pustit ću vodene bujice da poplave zemlju i unište sve što diše... sve što je na zemlji izdahnut će“ (Berešit 6,17).

Kad je Noah saznao da će doći do potopa, nije ni pokušao moliti Hašema da poništi nalog. Naši mudraci smatraju to Noahovim prijestupom. Zapravo, *Zohar hakadoš* napominje da se upravo zbog toga potop naziva *mei Noah* – Noahovim vodama (Ješajahu 54,9), što bi značilo da je on prouzročio potop jer nije molio da se nalog poništi.

Noah je bio veliki *cadik* (kao što je rečeno u Berešit 6,9): „Noah je bio pravednik, besprijeoran u svojoj generaciji...“ i privilegirani da živi u doba velikih objava. Kako je moguće da nije razmislio o traženju milosti kao što su to učinili naši praoci? Kad je Hašem rekao Avrahamu da predstoji uništenje Sodome i Gomore, Avraham ga je molio da poštedi te gradove ako u njima nađe 50 pravednika. Tako je i Moše rabenu molio Hašema i zalagao se za židovski narod poslije grijeha sa zlatnim teletom i grijeha vezanog uz špijune. Zašto Noah nije pokušao takvo što?

Tiferes Šlomo nudi objašnjenje pozivajući se na učenje Ba'ala Šem Tova koji tvrdi da je skromnost temelj svih dobrih *midot* (karakternih osobina). To se smatra jednom od najvažnijih vrlina. U *Pirkei avot* učimo (4,4): „Budi vrlo skroman,“ što je glavna osobina mnogih naših

velikana. S druge strane rabin Josef Ja'avec primjećuje da je oholost korijen svih grijeha. Naši nam mudraci kazuju (*Sota 5a*): „Ohol (čovjek) i Hašem ne mogu istodobno postojati,“ a u *Mišlei* (16,5) se kaže: „Oholog srca gnuša se Hašem.“ Nema sumnje da je Noah bio obdaren iznimnim *midot*, uključujući skromnost što impliciraju riječi „iš *cadik tamim*.“

Moramo biti vrlo oprezni u tome kada i kako pokazujemo skromnost. Noah je bio toliko skroman i krotak da nije vjerovao da će Hašem prihvatiti njegove molitve

---

Međutim, moramo biti vrlo oprezni u vezi s time kada i kako pokazati skromnost. Budući da je Noah bio toliko skroman i krotak, on nije vjerovao da će Hašem prihvatiti njegove molitve ili preklinjanja i poniš-

titi onaj okrutni nalog. To je bila Noahova greška. Jer, istini za volju, Hašem neprekidno čeka da njegova djeca dignu glas u molitvi i preklinju ga za dobrotu i milosrđe. *Tiferes Šlomo* dodaje da to zapravo i jest cilj stvaranja svijeta.

Midraš prenosi kako je u početku Hašem htio stvoriti svijet samo s božanskim atributom pravednosti. Ali onda je uvidio da će biti nemoguće svijetu opstati samo s tim osobinama, pa je dodao i božanski atribut milosrđa. Kada *cadik* moli u ime židovskog naroda, njegove molitve imaju moć da prizovu Hašemo božanski atribut milosrđa te da se opozove okrutna odluka.

Toldos Ja'akov Josef dalje obrazlaže učenje Ba'al Šem Tova i objašnjava da unatoč uputi o „izrazitoj skromnosti,“ Židovu je zabranjeno misliti da je on „nitko“ kad se obraća Hašemu. Bez obzira tko je i u kakvom je životnom položaju, svaki pojedinac može prouzročiti da božanska emanacija protječe kroz svijet. Bilo da

(nastavak s 14. stranice) **Rabbi Dovid Goldwasser: Proturječnost**

Toru i *micvot* ispuni običan čovjek ili izniman pojedinac, obojica imaju mogućnost donijeti svijetu blagoslov. Sažaljenje i niska razina samopoštovanja u *avodas Hašem*, oprečni su svrsi našeg života, a to je služenje Hašemu.

Veliki rabin Elimelek iz Ližanska potvrđuje da uvijek treba imati na umu dvije maksime. Prva je: "Ja nisam ništa drugo nego prah i pepeo", što je kazao Avraham Avinu (*Berešit 18,27*), a druga: "Radi mene je svijet stvoren" (*Sanhedrin 37a*). Kada je netko previše skroman, trebao bi se prisjetiti drugog načela; kad je previše arogantan trebao bi se podsjetiti prvog.

Uvijek treba imati na umu

dvije maksime:

"Ja nisam ništa drugo

nego prah i pepeo" i

"Radi mene je svijet stvoren"

Rabin Ja'akov Jichak Ruderman, *Roš ješiva* Ner Jisroel iz Baltimora, vezuje to uz rabina Baruha Ber Leibowitza, *Roš ješivu* iz Kamineca, koji je došao u Ameriku prikupiti novac za svoju *ješivu*. Jedan od njegovih uvaženih učenika organizirao je njemu u čast večeru na kojoj je bilo mnogo uglednih gostiju i bogatih članova zajednice. Taj učenik je ustao da predstavi rabina Baruha Bera i krenuo vrlo rječito govoriti o njegovoj uzoritosti i znamenitosti, njegovoj učenosti i pravednosti. Nakon što je čuo prvih nekoliko riječi, rabin

Baruch Ber počeo je gubiti strpljenje. Bio je toliko skroman da nije trpio velike pohvale i sa svakim je trenutkom postajao sve uznemireni. Naposljetku je ustao i povikao: "To nije istina! Govornik nije u pravu!"

Učenik se sagnuo i šapnuo *Roš ješivi* na uho: "Rebi, došli ste u Ameriku kako bi skupili novac za *ješivu*. U Americi se mora ovako govoriti, inače nema svrhe. Što više priznanja nabrojim, to ćemo više novca večeras skupiti."

Rabin Boruh Ber je, odmahnuvši rukom, nevoljko pristao i govornik je nastavio. Dlanovima je pokrio uši i tako sjedio sve dok govornik nije završio. Na povratku u prenoćište ogorčeno se žalio na nelagodu koju je morao istrpiti te večeri.

Kasnije te noći, kad su svi u kući spavali, domaćin je čuo *Roš ješivu* kako se bacaka u sobi. Zabrinut za njegovo zdravlje, htio je pozvati liječnika, ali *Roš ješiva* je odbio. "Dobro mi je", prosvjedovao je. "Slušanje svih tih pohvala koje su sručili na mene, izazvalo mi je mučninu u želucu i morao sam povratiti jer sam bio u takvoj mucu." ■

Prevela Dolores Bettini

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Pogled Tore na vegetarijanstvo

Noah je vrlo pravedan čovjek – više iznimka nego pravilo u njegovoj generaciji. Svijet oko njega pun je razvrata. Štiju idole, ubijaju i eksperti su u seksualnom nemoralu. Nije znatno drugačije od svijeta u kojem mi živimo. B-g odlučuje poduzeti akciju i kiša pada... i pada... i pada... i pada. Zvuči kao ljeto u Britaniji, ali bilo je mnogo gore od toga. Svijet je preplavljen vodom i svi se utapaju – osim Noaha, njegove obitelji i mnoštva životinja koje su bile na njegovoj famoznoj arci.

Noah izlazi iz arke i odmah sadi vinograd – draži mu je bijeg uz vino od izazovnog zadatka da ponovno podigne čovječanstvo. Svijet je ponovno napučen Noahovim sinovima i ljudi opet padaju u nemoral te grade kulu u mjestu zvanom Babel kako bi se 'borili' sa B-gom. Ovog puta, On pomiješa njihove jezike i stvara 70 naroda te započinje nevjerojatna raznolikost ljudskih rasa za buduće generacije.

Prije potopa, kažu nam naši mudraci, ljudima je bilo zabranjeno jesti životinje. Svi su bili vegetarijanci – naizgled iz moralnih razloga. Međutim, u ovoj otjednom odjeljku, Noahu je rečeno da mu je 'svako živo biće koje se miče dano za hranu'. Kasnije, u Ponovljenom zakonu, opet nam je rečeno, 'ako želite jesti meso, možete to činiti'. Čemu ta promjena i koji je pogled Tore na vegetarijanstvo?

Ja sam osobno bio vegetarijanac skoro godinu dana kad mi je bilo četrnaest godina. Osjećao sam da nije ispravno da ljudi ubijaju životinje za hranu – iako životinje nemaju grižnju savjesti činiti to isto. Kad

bi bile u mogućnosti, one bi također pojele nas jednako kao što mi jedemo njih. Ali još sam uvijek osjećao da naši standardi trebaju biti viši od životinjskih i tako sam prestao jesti meso. Jedini je problem bio taj što sam u to vrijeme živio u Los Angelesu, a McDonalds je izdao svoj novi proizvod – Chicken McNuggets!

Uložili su puno u marketinšku kampanju kako bi to predstavili javnosti. Plakati, TV, časopisi... McNuggets su bili posvuda. Lijegao sam u krevet misleći na njih, budio sam se misleći na njih, a ponekad sam ih u međuvremenu i sanjao. I tako sam, jednog lijepog dana, prestao biti vegetarijanac jer se više nisam mogao oduprijeti Chicken McNuggets marketinškoj kampanji. Tužno, znam, ali svi smo mi ljudi.

Ako se vratimo na pogled Tore, rekao bih da je stvar sljedeća. Na višoj razini ljudskog duhovnog postojanja, ne bismo jeli životinje. Imali bismo suosjećanja za njih i ne bi-

smo ih htjeli ubijati samo da zadovoljimo svoje želje. To je svakako ideal i taj ideal je bio na snazi prije potopa.

Međutim, kako je čovječanstvo prije potopa sve dublje tonulo u nemoral, moralni izazovi postali su mnogo veći od toga treba li ili ne treba jesti životinje.

I zato, Tora kaže, 'ako želite jesti meso, možete to činiti'. Ne kaže da bismo trebali. Niti da je to ideal. Daleko od toga. Jednostavno kaže da biramo svoje bitke. A bitka sa željom za jedenjem mesa je vrlo nisko na moralnoj ljestvici prioriteta. Ako ne želiš meso, onda još bolje; nemoj ga jesti. Ali ako ga želiš, tada prvo

---

Tora nas uči da biramo svoje bitke

---

obрати svoju pažnju na to da najprije voliš ljude, da ljubazno govoriš s njima, usmjeri se na molitvu i povezivanje sa B-gom, na poniznost i na nesebičnost. Jednom kad usavršiš sve to – na sljedećoj razini duhovnog razvoja može biti to da više nećeš jesti meso.

Ja osobno iščekujem da stignem do te razine mog duhovnog razvoja – i tada se samo mogu moliti da McDonalds neće naći još neki novi proizvod koji će me natjerati da se predomislim.

Šabat šalom ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Pouka koju nam pruža Noah

Tora nije povijesna knjiga. "Tora" znači "vodič", a sve što se nalazi u Tori tamo je s namjerom da nas vodi.

Nakon što je izašao iz arke, "Noah se srozao, te posadio vinograd. Pio je vino i opio se" (*Brešis 9,20-21*). Što nas ovo uči?

"Noah je bio posvemašnji *cadik*?" (*isto, 6,9*). Kako to "posvemašnji *cadik* pije sve dok se ne opije?"

Komentari kažu da je Noah znao koliko može bez popiti a da ga ne opije, no to je bilo prije potopa. Ono o čemu Noah nije razmislio je da je svijet doživio radikalnu promjenu, i da to više nije bio onaj isti svijet kojega je on poznao. U novom svijetu možda ne vrijede stara pravila. Ono što se moglo podnijeti u starom svijetu možda se neće moći podnijeti u novom svijetu.

U 16. stoljeću, Rebe Chaim Vital, najvažniji učenik Arija z"l rekao je "S obzirom na razinu onečišćenja okoliša, naša je jedina nada molitva." On nije govorio o zagađenju ugljičnim dioksidom, jer u to vrijeme nije bilo automobila, već o duhovnom srozavanju. Ako je duhovna atmosfera 16. stoljeća bila zagađena, što možemo reći o našem današnjem okruženju, kada se putem etera u naše dnevne sobe unosi veliki nemoral, nasilje i izopačenost. Svaki je trag pristojnosti podrovan. Svaki dan na vidjelo izlaze novi skandali o ljudima na vodećim položajima.

Naš je svijet doživio radikalnu promjenu. Ne samo da to nije svijet davno prošlih vremena, nego to nije svijet ni prošlih desetljeća. Stara pravila nisu primjerena. Neke su se ljudske slabosti mogle tolerirati u negdašnjem svijetu, ali danas moramo živjeti po višim standardima. U prošlim naraštajima mogli smo živjeti po Šulhan aruhu, i to je bilo sasvim dovoljno, ali danas moramo živjeti prema Mesilas Ješarim (*Mesillas Yeshorim* - מסילת ישׂרים, dosl. "Put čestitoga" je etički tekst, *musar*, kojeg je sastavio utjecajni Rabi Moshe Chaim Luzzatto. Cilj tog djela je usavršavanje karaktera. *op.pr.*) kako bismo sebi i svojoj djeci dali duhovni kapital nužan za preživljavanje trenutne duhovne atmosfere.

Rebe Chaim Vital je smatrao da je molitva bila rješenje. Možda bismo trebali postati malo iskreniji u vezi svoje molitve. Molitva zahtijeva meditaciju, ali koliko se može meditirati kada je najpoželjnija minjan onaj koji najbrže završi molitvu?

U prošlosti su se mladi ljudi vjenčavali, podizali obitelji, i obitelji su bile uglavnom stabilne. Danas

imamo alarmantnu stopu razvoda, a djeca bivaju povrijeđena pogoršanjem *šalom bajisa*. Naši mladići i djevojke ulaze u brak bez ikakvog pojma o odgovornostima koje brak donosi, a ta brižnost za svog partnera mora nadjačati vlastite želje. Postoji do sada nezabilježena stopa (naše) djece koja zastranjuju u drogu i druge destruktivne načine života. Roditeljstvo po instinktu nije prihvatljivo. Mlade ljude, kako samce tako i one vjenčane, treba obrazovati o braku i roditeljstvu.

Glavnina roditeljstva je davanje primjera. Moramo marljivo raditi na usavršavanju naših *midot* (vrlina) kako bismo se oduprli štetnim posljedicama današnjeg hedonističkog svijeta, u kojem mi zapravo pokušavamo ići gore po pokretnim stepenicama koje se spuštaju dolje.

Dok su izazovi današnjeg svijeta zastrašujući, uvjerava nas se da će "*ha'bo litaheir misajen oso* - onaj koji se pokušava očistiti dobit [B-žan-sku] pomoć". Hašem nam pomaže da prevladamo sve izazove, i stoga nijedan izazov nije nepremostiv. Ali da bismo zaslužili tu pomoć, mi moramo biti "*bo litaheir*" - moramo učiniti sve što do nas stoji kako bismo očistili sve aspekte svog života.

Pouka koju nam Noah daje glasi: kada se svijet promijeni, mi si ne možemo priuštiti da nastavimo "kao i obično". Moramo poduzeti konkretne korake da unaprijedimo sebe, svoju *tefilu*, svoje brakove, svoju duhovnu sredinu i prilike naše djece. ■

Rabbi Shlomo Carlebach:

Duša Šabosa

(nastavak iz prošlog broja)

Sveti Šabos, dan za kojim najviše čeznemo, dan je koji nam daje snagu da počnemo iznova. Tri se stvari nazivaju hemda, što znači čežnuti i željeti onako potpuno, da nas dovodi do ludila (sveto ludilo): Šabos, Tora i Izrael. Istinski Židov privržen je ovoj svetoj, neizlječivoj ludosti.

Dolazi Šabos i Šabos je posvuda. Šabos ne možete napustiti. Ali to je samo izvanjski. Na *Kabalos Šabos*, mi sebe preobražavamo u 'posude' kako bismo primili Šabos u najskrovitiju i najdublju nutrinu naše duše.

U petak navečer zbiva se **ispravak ljubomore**. Ljubomora proizlazi iz načina razmišljanja kako netko može zauzeti vaše mjesto ili ono što vam pripada. A u samoj srži joj se nalazi moja vlastita praznina, moja nesposobnost da zadržim ono što mi B-g daje. Ali u petak navečer, kada mi srce postane toliko ispunjeno, toliko prepuno, poput vina u čaši za kiduš, ljubomora biva izbri-

sana iz mog srca i nadajmo se, konačno, iz srca čovječanstva.

Gozba u petak navečer je krajnji **ispravak Drva znanja**. Mi je doista pretvaramo u Drvo života. Sveti Ba'al Šem kaže da tko god je budan u petak navečer da proslavlja Šabos, neće otići s ovoga svijeta bez da dovrši ispravak zbog kojeg je došao ovamo.

Šabos ujutro je **ispravak otimanja**. Jer ono što mi B-g daje ja ne moram krasti i čak ne moram to ni uzimati; to mi je dano. Rob uzima, a kralj prima.

Treći obrok na Šabos predstavlja **ispravak samopoštovanja**, časti, i odustajanja od nade. Treći obrok je poput svijeta koji dolazi, kada će svijet biti ispunjen B-žjom slavom, slavom svakog ljudskog bića, kada je čast djeteta dovoljna da ispuni cijeli svemir najvećom časti B-ga.

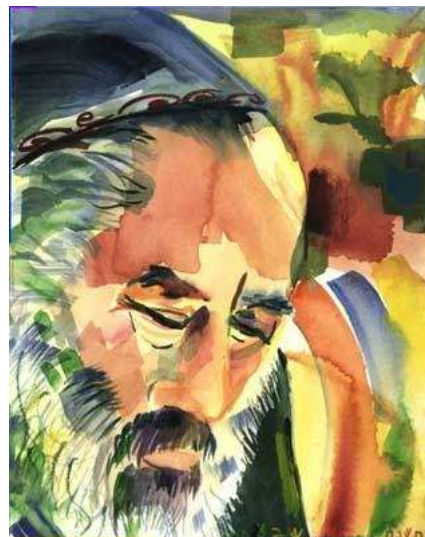
Šalos Seudos, treći obrok prije nego što se oprostite od Šabosa, **najdublji** je od svih. To je čas kada kažete zbogom Onome koga volite toliko da vam je jasno koliko vam On znači. Naši sveti rabini uče nas da je cijeli dan Šabosa tek Šabos. Treći obrok je Šabos i Jom Kipur.

Neophodno je da svatko provede posljednji sat Šabosa u najdubljim osjećajima.

Nakon što smo se oprostili od Šabosa, mi si napravimo mali koncert i sudjelujemo u gozbi kralja Davida koji živi zauvijek. Gozba kralja Davida daje nam snagu da održimo Šabos živim sve do sljedećeg Šabosa.

Šabos je najdublje iscjeljivanje na svijetu. Naši sveti rabini nas uče da doktor može tek izliječiti nogu ili ruku; on vam ne može dati novu nogu ili ruku. Ali Šabos vam na duhovnoj razini vraća ruke i noge. On vam daje novi um, nove oči, nove uši – o kakve li pomoći, Šabos.

Petak navečer je vrijeme da vidimo, da otkrijemo nevjerojatnu ljepotu i slatkoću svijeta Tore, ljudi, a iznad svega onih koje najviše volim. Jutro Šabosa je vrijeme za okusiti. To je još dublje od toga da vidimo. Većina ljudi vole jedni druge. Ali kad osjete duše jedni drugih,

(nastavak s 18. stranice) **Rabbi Shlomo Carlebach: Duša Šabosa**

nutrinu jedni drugih - to je jutro Šabosa. Treći obrok i na kraju Havdala, je mirisanje, udisanje ugodnih mirisa, ljepota koja je iznad viđenja i kušanja, vrsta dubine u koju samo moja duša može proniknuti. Sretni su oni koji kroče ulicama svijeta noseći miris Šabosa.

B-g je stvorio svijet za šest dana, a na Šabos, On je počnuo. Kakvog li tužnog prijevoda! Na Šabos, B-g je svijetu dao dušu. Na Šabos je B-g stvorio svijet duša, dubine, okus onoga što je najstvarnije.

Šabos poziva sve one kojima je potrebna nova energija, sve one koje je slomio svijet šest radnih dana, kojima je potreban svijet Šabosa da ponovo budu čitavi od svoje slomljenosti.

Šabos poziva sve one koji su do sada osjetili samo bol života i koji plaču tražeći radost, blaženstvo,

nezamislivu nebesnost toga da budu živi u svijetu koji je stvorio B-g.

Šabos poziva sve one koji su umorni od sporog hoda, koji za života prijeđu tek nekoliko duhovnih centimetara svog puta. Šabos poziva sve one koji su prolazili kroz doline tuge, čekanja i iščekivanja svo to vrijeme. Šabos znači naći se na vrhu planine u jednoj sekundi, i tamo otkriti još više planine koje možda nikada prije nismo vidjeli.

Šabos poziva sve one koji znaju, koji su doživjeli toliko slasti, toliko svetosti u životu, ali im je jasno da to ne može biti sve što im B-g želi dati. Nije li B-g beskonačan? Nije li život beskonačan? Šabos je ime B-ga.

Hoćete li prihvatiti poziv Šabosa? ■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

TJEDNI ZOHAR: NOAH

Paraša počinje riječima "Ovo je potomstvo Noahovo: Noah bješe pravedan i svesrdan čovjek u svom naraštaju...". Sveti Ar"i objašnjava da izraz "cadik" (pravednik) označava onoga tko zna održati povezanost sa sefirom Jesod.

Prema mudrosti kabale naš je cilj vezati se uz Stvoritelja. Talmud razmišljao pitanju kako je to moguće kad je B-g u Bibliji opisan kao "vatra koja proždire". Odgovor je da trebamo prionuti uz njegove "midot" (osobine, odlike) koje su prema kabali *sefirot*. Pokušavati povezati se sa Stvoriteljem je poput spajanja nekog kućnog električnog uređaja izravno na elektranu, što će dovesti do toga da aparat pregori. Način da se povežemo sa gornjim svjetovima zahtijeva da svjetlo prodre kroz zastore poznate kao *sefirot* ili *midot*. Sefira koja nas povezuje sa gornjim svjetovima i kroz koju nam dotiče obilje je sefira Jesod, i kada to znamo to nam olakšava razumijevanje pasusa "Cadik je okosnica svijeta". Cadik se može povezati sa gornjim svjetovima, a paraša Noah omogućuje svima nama da ostvarimo tu vezu.

Sveti Ar"i objašnjava da tri Noahova sina odgovaraju trima stupcima: desnom, lijevom i središnjem, koji predstavljaju tri sile unutar svakoga od nas. Desna kolona simbolizira *hesed* (preko-mjernu dobrotu) davanje i beskrajnu ljubav. Lijeve kolone simbolizira želju, nagon i potrebu za primanjem samo za sebe. Središnja kolona je ravnoteža - primanje da bismo dali. Da bi čovjek živio u miru sam sa sobom, skladno koegzistirao sa svijetom i bio povezana sa *sefirom Jesod*, potrebno je da ima sve tri kolone.

Ar"i dalje navodi da kada povučemo okomitu ravnu crtu ona naliči na slovo *vav*, koje je nalik cjevovodu koji provodi obilje odozgo. Prava vrsta cijevi, ona koja nas povezuje sa *sefirom Jesod* sastoji

se od tri okomite crte ili slova *vav*. Numerička vrijednost slova *vav* je 6, a 3 puta 6 je 18, što je jednako numeričkoj vrijednosti riječi "haj", odnosno život. Drugim riječima, kada smo se povezali sa sefirom *Jesod*, mi smo zapravo povezani s temeljima života. Ar"i također objašnjava da se slovo "w" formira kada se povežu donji krajevi svih triju crta, i kada se ono spoji sa slovima "ח" (*haj*), oni zajedno čine kraticu za imena trojice Noahovih sinova - Šema, Hama i Jafeta (Jefeta).

Arka prema Zoharu i kabali
Paraša opisuje mjere Noahove arke: "tri stotine lakata duljina je korablje, pedeset lakata širina joj je, a trideset lakata joj je visina". Čini se da je Noah izgradio veliku arku (lakat iznosi oko pola metra), ali moramo se sjetiti da su sva živa bića morala stati u arku za razdoblje od godinu dana, što je nelogično. Trebamo shvatiti da Tora nije povijesna knjiga, pravilnije ju je razumjeti kao knjigu duhovnih zakona koji nas vode da živimo punim i bogatim životom. Zohar objašnjava da opisane mjere služe da izgradimo duhovnu arku da nas štiti u godini koja je upravo započela. Gematrija broja 300 (broj lakata dužine arke) je gematrija slova "w". To znači da prva stvar koju bi trebali graditi u našoj "arki" su tri okomite crte ili kolone - desna, lijeva i središnja.

Kako ćemo ovo provesti? Paraša nastavlja riječima "A zemlja je bila pokvarena pred B-gom, i bila je zemlja puna nasilja". Što se podrazumijevapod "pokvarena"? Prema ranije opisanom kodeksu postojanja, pokvarenost znači korištenje samo lijeve kolone, uzimanje za sebe bez da se uzvрати istom mjerom. Pljačka, prijevara, nepravda, itd., djela su nasilja. Zohar ističe da će se u naše doba manifestirati proročanstvo "protivnici su postali čelnici", da će vođe nacija biti lopovi i podmićeni, te da će zemlja biti ispunjena nasiljem. Naraštaj potopa je bio naraštaj u

kojem je sve bilo dopušteno, čovjek je uzimao što god je želio, a to je ponašanje koje vodi u ovisnost (prema hrani, lijekovima, alkoholu, seksualnom promis-kuitetu, novcu, itd.). Kada živimo u društvu u kojem vlada lijeva kolona sebičnosti, ne treba nas iznenaditi kada to dovede do katastrofe i propasti, odnosno, potopa. Stoga moramo izgraditi Noahovu arku, utvrdu protiv utapanja u poplavi nasilja i pokvarenosti koje nas okružuju.

U svom članku pod naslovom "Sloboda", rabin Ashlag ističe da postoje četiri faktora koji određuju tijek nečijeg života: genetika, prirodni historijat (kao što su prošli životi), okruženje i obrazovanje. Za razliku od genet-skog faktora, mi možemo utjecati na to kako drugi čimbenici utječu na našu percepciju o tome što je pravedno i ispravno, i upravljati našom okolinom - prijateljima, učiteljima, knjigama koje čitamo, itd., i moramo se pitati povezuje li nas naša okolina sa sefirom *Jesod*, ili ne.

Tkogod želi biti zaštićen mora osigurati da on ili ona živi u okruženju koje ih podržava i koje će ih povezati sa sefirom *Jesod*, okruženju koje održava načelo davanja za zajednicu radije nego postizanja cilja pod svaku cijenu, okruženju koje podržava uzajamnu odgovornost. Stanje istinskog mira i harmonije među nama možemo postići onda kada to shvati većina čovječanstva.

Uzajamna odgovornost nije samo parola; to je definicija zdravog osobnog i društvenog stanja ravnoteže između lijeve i desne kolone, pri čemu svaka jedinka društva dijeli s drugima u istom omjeru u kojem uzima za sebe, znajući da je to jedini način da dođe do sigurnosti i istinskog uspjeha. Samo u takvim uvjetima protok obilja i blagoslova može doći do svake osoba i do čitavog čovječanstva. ■ *Prevela: Tamar Buchwald*

Joshua S. Feingold:

Ponovo kretanje Ispočetka

Priča o Potopu zauzima toliko velik dio Tore da mora da podučava izuzetno vrijednu pouku. Tora kaže da kada je Vječni vidio da čovjek postupa nemoralno, "osjetio je duboku tugu" (*Postanak 6,6*). Raši, glavni komentator Tore, objašnjava da je Vječni bio ožalošćen zbog toga što je morao uništiti Svoja stvorenja. Međutim, iako je uništenje koje će Potop prouzročiti izazvalo "tugu" Vječnoga, ono se moralo provesti, jer je to bio jedini razborit postupak. Slično tome, kad vidimo da stvari neće završiti po nas dobro, i makar bi promjena mogla biti izuzetno teška i prouzročiti mnogo boli, mi ćemo možda morati i unatoč tome početi ispočetka.

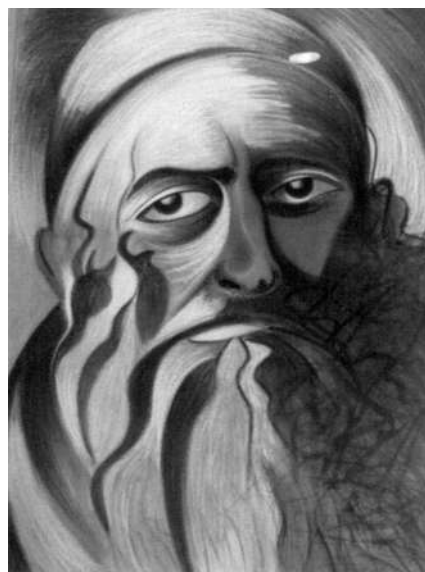
Neuspjeh boli. Kad nam iznenada sine da je ono na čemu smo godina-ma radili, bilo uzalud, i da možda moramo sve odbaciti, prva je reakcija strah i zebnja. Često je lakše nastaviti sa starim načinom postupanja i u skladu s ustaljenim navikama, pa makar znali da to nije dobro. Nikome nije drago sebi priznati da

je pogriješio, i potrebno je biti osoba izuzetne snage kako bi se prestalo s onim što se radi i započelo iznova. Kao što naši učenjaci poučavaju u Pirkei Avot (*Izrekama otaca 4,1*), "Tko je istinu jak, onaj koji pobijedi svoje želje".

Uzmite naprimjer Reš Lakiša. On je u talmudska vremena bio vođa velike bande lopova. Imao je moć, novac, što god vam padne napamet. Međutim, nakon što se susreo s ve-

likim rabinom Johananom, shvatio je da njegov način života nije ispravan. I zato se ostavio svega. Ostao je bez prijatelja pljačkaša, bez svoje moći, svoje časti među lopovima, i svih prednosti koje mu je donosilo to što je bio glavni pljačkaš. Reš Lakiš je posjedovao istinsku snagu. Počeo je iznova i postao jedan od najvećih rabina svog vremena, čija se mišljenja citiraju na više mjesta u Talmudu.

Ovu pouku iz Potopa možemo uključiti u svoj svakodnevni život. Nove informacije od nas neprestano traže da redefiniramo ono što znamo da je istina i da postupimo na temelju tog znanja. Sigurno će biti trenutaka kada ćemo se suočiti s novim činjenicama i morat ćemo ponovno izvršiti procjenu svojih postupaka. Nadam se da, kada otkrijemo da su naši postupci neispravni, da ćemo imati snage da ovu pouku iz Potopa uzmemo k srcu i, čak i se nalazimo usred teškoća, i započnemo iznova. ■

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

Mjesečni Zohar: Hešvan – Škorplon

Mjesec hešvan je mjesec ispunjen izazovima i zadaćama.

To je mjesec u kojem prolazimo kroz stresne testove koji će provjeriti kakvi smo nakon tišrejskih blagdana te koliko smo sami sebe poboljšali koristeći se prilikama koje nam je pružio protekli mjesec. Jesmo li bolji? Cjelovitiji, ispunjeniji? I koliko nam je posla ostalo za ostatak godine?

Hešvan Škorpion

Mjesec hešvan, u kojem nema praznika, dolazi nakon mjeseca tišreja Vage u kojem ima najviše praznika. Ovaj je mjesec u mnogim spisima poznat kao MarHešvan (gorki hešvan) zbog što nema blagdana i zbog katastrofa koje su se dogodile u tom mjesecu, poput Potopa, podjele Solomonova kraljevstva (prije 3000 godine), kraha njujorške burze 1929. Godine, te financijskog sloma izraelskih banaka 1983.

Sile koje utječu na hešvan Škorpiona

Kao što je navedeno u prethodnim člancima, Sefer Jecira (Knjiga stvaranja) – koja se pripisuje praocu Abrahamu kaže nam da su 22 hebrejska slova elementi od kojih je načinjen Svemira. Znači, slova predstavljaju duhovne frekvencije koje su stvorile naš svemir. Sefer Jecira nas uči da su 22 frekvencije, koje su predstavljene s 22 hebrejska slova, alati koji se koriste za prijenos duhovnog obilja.

Prema kabali svakim mjesecom vladaju dva hebrejska slova; jedno slovo vlada planetom koja dominira

tim znakom, a drugo vlada astrološkim znakom mjeseca. Planet hešvana je Mars i njime vlada slovo $\daleth$ (dalet). Njegov je astrološki znak Škorpion, kojim vlada slovo $\aleph$ (nun).

Pa, što je tako posebno u vezi tih slova?

$\daleth$ Slovo dalet - Motivacija i glad za uspjehom

Kombinacija tih slova $\daleth\aleph$ (dan – korijen je riječi *din* presuda) uči o suštini mjeseca. Ime slova *dalet* dolazi od *dalut* (siromaštvo na hebrejskom) i nedostatka, i onaj tko se tako osjeća uvijek će biti spreman za borbu. Ti će ljudi uvijek osjećati glad za moći i uspjeh, biti vrlo motivirani da uspiju, hladnokrvni ratnici sa sklonošću prema okrutnosti. Te osobine daju Škorpionima njima karakterističnu kreativnost, strast i magnetsku nazočnost koja se ne može ignorirati.

Slovo $\daleth$ kontrolira i Ovna i Škorpiona, međutim, ono na svakog od njih vrši drugačiji utjecaj. Zohar kaže da Ovan predstavlja "pakao vatre", dok je Škorpion "pakao leda". To znači da dok će Ovnovi

pucati od bijesa kad ih netko uznemiri, a potom će na sve to zaboraviti, Škorpion će reagirati hladnokrvno. Oni će prekinuti te odnose, ignorirati ih i zapravo zauvijek zamrznuti ("on je za mene mrtav").

$\aleph$ Slovo nun - Pad i propast

Prema kabali slovo $\aleph$ ukazuje na pad (pad tržišta dionica). Doista, Škorpioni imaju sklonost da zapadnu u stanja pada, uništenja i destrukcije. Pritom emocionalna bol može biti toliko jaka da bi mogli imati suicidalne tendencije. To se događa zbog njihovog silnog intenziteta koji dolazi do izražaja u svemu što rade, kada se usredotoče na nešto oni s time idu do kraja. Zbog toga kada se oni fokusiraju na "tamu"; tu nema mjesta nikakvoj svjetlosti ili nadi.

S druge strane, Škorpioni su poznati po svojoj sposobnosti da sami sebe obnove bez obzira koliko teško bili pogođeni, profesionalno ili osobno, oni posjeduju ogromnu snagu da se izdignu iz krhotina i počnu iznova s istim intenzitetom kao i prije.

(nastavak s 22. stranice) **Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah: Hešvan – Škorplon**

Prema kabali četiri godišnja doba podudaraju se s četiri slova u svetom imenu Tetragramu יהוה-י. Svako se slovo odnosi na drugu *sefiru* i element. Treće slovo (י) predstavlja jesen (Vaga, Škorpion, Strijelac) i element zraka koji predstavlja intelekt, i doista možemo vidjeti ogroman utjecaj tog elementa na prvi i treći znak tog godišnjeg doba Vagu i Strijelca koji su stalno zauzeti svojim mislima, a manje oni me što osjećaju, svojim emocijama. Međutim, Škorpioni, koji su vodeni znak, jako su povezani sa svojim emocijama.

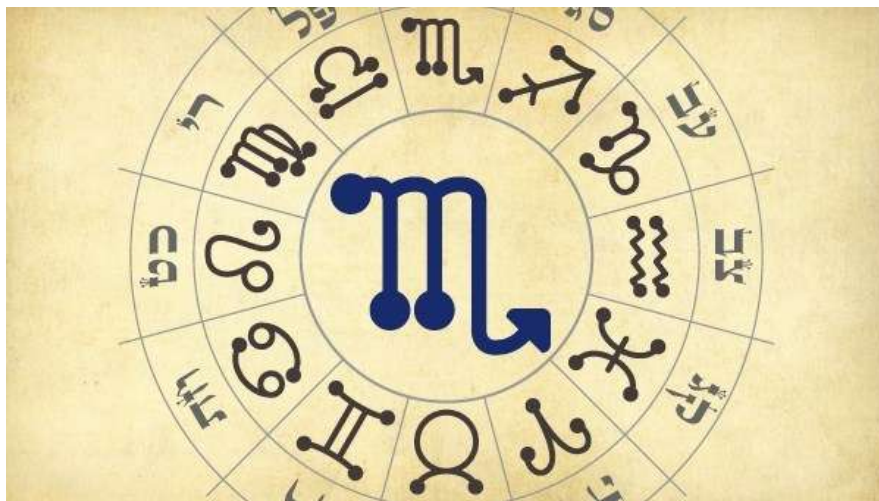
S druge strane, postoji i veliki utjecaj elementa vatre (koji je povezan s Marsom), a budući da je on drugi astrološki znak jeseni – (svako je godišnje doba sastavljeno od tri znaka i njima uvijek dominiraju isti elementi: prvi voda, drugi vatra, treći zrak), to ukazuje na sebičan karakter i vrlo snažne porive i želje. Sve navedeno snažno utječe na Škorpione i stvara vrlo kompliciran emocionalni i intelektualni svijet koji je teško razumjeti drugim znakovima.

Utjecaj elementa zraka čini kod Škorpiona pravdu vrlo važnom vrednotom. Kad god se susretne s nepravdom on će reagirati emocionalno (voda). To znači da oni moraju biti na oprezu, jer lako mogu zapasti u bijes i osvetničko rapoloženje i dozvoliti tim osjećajima da zavladaju njima.

Škorpione, kojima dominira element vode, također karakterizira opsesivno dijeljenje s jasnim ciljem – stjecanjem kontrole nad drugima; a to ih jako skupo košta. Takvo se

djeljenje smatra duhovnim zločinom (obožavanjem idola), budući da od trenutka kada nešto podijelimo s namjerom da dobijemo nešto zauzvrat, a ne s namjerom da "volimo bližnjega svoga kao samoga sebe", mi kršimo prvi od Deset iskaza (koji

svjetovima mjesta ima samo za one koji su uspjeli pretvoriti tamu u svjetlo i pretvoriti ono što je gorko (*mar*) u slatko. To je zapravo suština života i to objašnjava zašto su veliki mudraci dali ime hešvanu Mar-Hešvan.

su greškom poznati kao Deset zapovijedi) "Ja sam Vječni, Bg tvoj". Takva vrsta djeljenja je zapravo idolopoklonstvo, jer u onom trenutku kada postavimo osobu kojoj samo upravo pomogli (njezinu reakciju), razlogom i uzrokom onoga kako se osjećamo mi zapravo stavljamo drugog boga ispred Stvoritelja.

Pa koja je tajna hešvana?

Jedna od zadivljujućih priča u Zoharu je vizija rabi Hije koji je bio jedan od studenata i najbližih prijatelja Rabi Šimona Bar Johaja. Budući da je vrlo teško prihvaćao odlazak Rabi Šimona on je postio 80 dana i potom mu je bilo dopušteno da uđe u gornje svjetove i sretne se s Rabi Šimonom. Međutim, kada su ga ugledali, svi su se *cadikim* uznemirili, jer su znali da je on smrtni čovjek, i rekli su mu da u gornjim

Nakon što smo bili preplavljeni duhovnim energijama kroz sve praznike tišreja vrijeme je da započnemo sa svojim svakodnevnim poslom. U hešvanu ćemo naići na sve sklonosti i probleme koje nismo popravili (*tikun* ispravak) u tišreju. Zapadanje u gorčinu koja će nas pratiti tijekom cijele godine, suočavanje s nedostacima, nije ugodno. Međutim, svaki puta kada se pozabavimo njima, to su još jedna vrata kroz koja možemo proći na putu prema pobjedi i potpunosti. Zbog toga tijekom hešvana možemo postići i ostvariti mnogo više nego u bilo koje drugo doba godine. Poriv i glad za pobjedom i postignućem iznimno su veliki ... pa primimo se posla!!! ■

Prevela Tamar Buchwald

Biseri hasidske mudrosti

Možda stvoritelj želi tvoje probleme

Jednoga dana, po završetku molitve, veliki cadik pozove jednoga od svojih hasida i reče mu:

Ljubav među bračnim partnerima, između članova obitelji i između prijatelja se razlikuje. Ali svi oni dijele jednu zajedničku karakteristiku: Oni odražavaju ljubav između ljudskog bića i B-ga. A kako učimo takvu ljubav? Mi učimo u djetinjstvu, promatrajući naše roditelje, članove obitelji i učitelje.

Da bi dijete izraslo u osobu sposobnu za ljubav, ono mora stalno primati i vidjeti ljubav.

Dijete također mora naučiti cijeniti svako ljudsko biće i svaki drugi vid postojanja na zemlji. Mudrac Hilel je rekao, "Voli sva stvorenja oko sebe" - Zašto "stvorenja", a ne "ljudska bića"? Zato jer, premda su oni samo "stvorenja", stvorio ih je B-g, što je samo po sebi dovoljan razlog da ih volimo. A svako od B-žjih stvorenja ima potencijal da se vine u visine.

R. Simon Jacobson ■

"Ja znam o čemu si razmišljao za vrijeme današnje molitve. Kako te posao ne bi ometao u molitvi i učenju, prvo si molio Stvoritelja da ti početkom godine da novac koji moraš zaraditi da bi preživio. Onda si shvatio da, kada bi odjednom dobio čitavu godišnju zaradu, sigurno bi investirao u još veći posao, koji bi ti onda oduzimao još više vremena. Zato si sada molio da dobiješ pola zarade dva puta godišnje. Kasnije ti se i to učinilo nesigurnim, pa si zamolio mjesečne isplate. Ti misliš da bi se tada u potpunosti mogao posvetiti učenju i molitvi."

Hasid je zanimio od iznenađenja.

Cadik je pričekao da se hasid malo pribere, pa onda nastavi:

"Kada malo bolje razmislim, nije mi uopće jasno zašto ti misliš da su nekome potrebne tvoje molitve i učenje? Možda Stvoritelj upravo želi da se ti prvo uhvatiš u koštac sa svojim životnim problemima, pa tek onda uspješno učiš i moliš." ■

Danas osjećaš da si ispunjen.

Ne dozvoli prošlosti i budućnosti da utječu na tvoje raspoloženje.

R. Nahman iz Breslova ■

Bisere sakupio i preveo Nenad Vasiljević

Rabbi Dr. Azriel Rosenfeld:

Šulhan Aruh

Šulhan Aruh ("postavljeni stol") skup je onih područja halahe - židovskog vjerskog prava - koja su danas primjenjiva. Sastavio ga je Rabi Yosef Karo iz Safeda (Izrael) otprilike 1560. godine, i postao je općeprihvaćen kao mjerodavan nakon što ga je Rabi Moshe Isserls iz Krakova (Poljska) oko 1570. godine nadopunio napomenama (poznatim kao Mapa - "stolnjak") iznoseći pravori-ke kojih se drže aškenaski Židovi.

Dio I: Orah hajim

Poglavlje 47 - Purim

Postoje posebna čitanja iz Tore i Proroka na četiri šabata između onoga koji pada na ili prethodi mladom mjesecu (drugom) adaru i onog koji pada na ili prethodi mladom mjesecu nisanu; čitanja Tora bave se Hramskim porezom (od pola šekela), sjećanjem na napad Amaleka, crvenom junicom i prvim Pesahom u Egiptu (685,1-6). Prema nekima, obavezna je slušati drugo i treće od tih čitanja (685,7).

Post prije i poslije Hanuke i Purima je dopušten (686,1). Dan prije Purima je Esterin post; ako je Purim u nedjelju, post se drži prethodnog četvrtka (686,2). U vezi ublažavanja i onoga što se striktno drži vezano uz taj post, vidi 686,2-3.

Knjiga o Ester čita se na Purim i uvečer i tijekom dana (687,1). U vezi važnosti čitanja vidi 687,2; o tome tko ga mora čuti, vidi 689,1-6. Na većini mjesta čita se 14. dana adara (688,3.5.). Na nekim se mjestima čita 15. (vidi 688,1-2.4.); o tome što se čini ako je 15. subota vidi 688,6; o tome što činiti ako se ne može pročitati na dan na koji je potrebno pročitati, vidi 688,7-8.

Ester se mora pročitati cijela i redom iz ispravno napisane knjige (vidi 690,3.5-7.14.), po mogućnosti u nazočnosti desetoro ljudi (vidi 690, 18). o tome tko čita, vidi 690,1-2.4.; u vezi čitanju na drugim jezicima vidi 690, 8-11; u vezi čitanja bez odgovarajuće namjere vidi 690,12-14. U ve-

zi posebnih obilježja koji su povezani s čitanjem, vidi 690,15-17; u vezi posebnih značajki svitka pogledajte 691,3-4. Svitak mora biti napisan tintom na pergamentu; mnogi od zakona koji se primjenjuju na pisanje Tore primjenjuju se i ovdje (vidi 691,1-2.5-7.). U nekim je okolnostima svitak na kojemu su zapisane i druge stvari, ili koji je isprekidan, prihvatljiv (691,8-9); u vezi ukradenog svitka vidi 692,11.

Prije čitanja Ester, kazuje se blagoslov "... Koji nam je zapovjedio u vezi čitanju svitka", "... Koji je učinio čudesa za naše očeve ...", i "... Koji nas je poživio ...", i nakon što ga se pročita kaže se blagoslov "... Koji nije naše bitke..." (692,1). Ako nema prihvatljivog svitka, Ester se čita bez kazivanja blagoslova (691,10). Blagoslovi se mogu ponoviti za osobu koja još nije čula čitanje (692,3). Osoba ne smije jesti prije nego što ga čuje (692,4), a ne smije govoriti dok se čita (692,2).

U večernjoj se službi, nakon čitanja Ester, kaže *Ve-Ata Kadoš*, prije kojega se na šabat navečer kaže Psalam 91, a nakon njega slijedi Havdala (693,1). U Šemone Esre dodaje se, "Za čuda ..." u pretposljednem blagoslovu u svim službama (693,2). Halel, Tahanun i Psalam 20 se ne

govore (693,3). U vezi čitanja Tore vidi 693,4; nakon njega se čita Estera, nakon čega slijedi *U-va Le-Cion*; u vezi obrezivanja vidi 693,4.

Na Purim se mora dati barem dva poklona najmanje dvoje siromašnih ljudi (694,1). Na Purim je običaj dati tri novčića u dobrotvorne svrhe u znak sjećanja na pola šekela; vidi 694,1. Purimske dobrotvorne darove se ne smije koristiti u bilo koju drugu svrhu i mora ih se dati svakome tko ih zatraži; o tome što učiniti ako nema siromaha vidi 694,2-4.

Na Purim treba pojesti obilan obrok, primarno tijekom dana; vidi 695,1-3. Primjereno je piti više nego inače i odjenuti svečanu odjeću; proslava 15. također je primjerena (vidi 695,2). U vezi Purimskih zabava vidi 696,8. Kada je Purim u petak, obrok treba pojesti ujutro (vidi 695,2). "Za čuda ..." se dodaje u drugi blagoslov nakon jela (695,3). Mora se poslati dvije porcije hrane jednom ili više prijatelja; vidi 695,4.

Uobičajeno je da se na Purim ne radi, osim za vjerske potrebe; vidi 696,1-2. Posmrtni govori i postovi su zabranjeni i 14. i 15., a pogrebni običaji su suzdržani (696,3), no pogrebi se održavaju (vidi 696: 7), i sklapanje brakova je dopušteno (696,8). Žalovanje ostaje na snazi na Hanuka, ali ne i na Purim; vidi 696, 4-6. Posmrtni govori i postovi su također zabranjeni 14. i 15. dana u prvom adaru, a Tahanun i Psalam 20 se ne čitaju, ali ovih dana se inače ne slavi; vidi 697,1. ■

Alan Morinis

Program musara

Pokret musara

Do 19. stoljeća musar je isključivo bio introspektivna praksa koju su poduzimali pojedinci u potrazi za svetošću. Međutim, sredinom 19. stoljeća, rabin iz Litve po imenu Yisrael Lipkin iz Salanta (i zato je poznat kao Rabin Yisrael Salanter) primijetio je da bi musar mogao biti odgovor na mnogobrojne različite socijalne tenzije koje su cijepale Europsku židovsku zajednicu tog vremena. Ugnjetavanje od strane Cara, magnetska privlačnost novih društvenih ideologija komunizma i socijalizma, vatreni zov cionističkog pokreta, sekularizirajući nasrtaj takozvanog Prosvjetiteljstva, i institucionalizacija hasidskog pokreta, svako od toga doprinijelo je napestostima koje je Židovska zajednica proživljavala. Odgovor na to rabina Salanter bio je da pozove ljude da uče i prakticiraju musar kao način kojim će osnažiti posljednji i najvažniji bedem za obranu duhovnog života: samotno ljudsko srce.

Rabin Salanter bio je otac musara kakvog poznajemo danas. Naslijedivši kartu unutarnjeg života koju su razvili njegovi prethodnici, on je pojasnio ideju da sve naše misli, riječi, osjećaji, i djela moraju biti duboko ukorijenjeni i imati svoj vlastiti život, prije nego li se pojave i budu registrirane od strane našeg svjesnog uma. Drugim riječima, 75 godina prije Sigmunda Freuda, rabin Salanter je prepoznao postojanje i značaj nesvjesnog. Jedna je stvar kontrolirati i preusmjeriti negativne pobude. No, sasvim je druga stvar toliko se temeljito iznutra promijeniti da same pobude dobiju novi

oblik. Rabin Salanter je razumio da moramo prihvatiti taj mnogo ambiciozniji cilj promjene svojih temeljnih sklonosti (a ne ih samo usmjeravati), ako se želimo približiti svom duhovnom potencijalu.

Nakon što je ovako fino doradio razumijevanje unutarnjeg svijeta, rabin Salanter je postao veliki inovator onih postupaka koje čine režim musara. Naravno, intelekt igra važnu ulogu u upravljanju našim životima, no rabin Salanter je

uvidio da može postojati ogroman jaz između znanja koje se zna intelektualno, i našeg stvarnog ponašanja. Ako želimo postati bića koja će zračiti radošću, kao što to Tora od nas traži, morat ćemo se promijeniti na način koji nadilazi intelektualne zamisli. Stoga je rabin Salanter zagovarao i uvodio prakse koje su, u prvom redu, bile konceptivne prirode. Metoda pjevušenja koju je on razvio (a koja se naziva *hitpa'alut*, i ne obuhvaća samo ponavljanje riječi, već i emocije i melodiju) navodi se kao jedna od njegovih najvažnijih inovacija.

Nakon rabina Salanter

Rabin Salanter je podučavao i na-

dahnjivao, ali nije institucionalizirao svoje napore. Ta je zadaća pala na jednog od njegovih najistaknutijih učenika, rabina Simchu Zissela Ziva (1824-1898), koji je utemeljio *ješivu* u litvanskom gradu Kelmu koji je postao sjedište kelmske struje musara. Druga dva učenika, rabin Noson Tzvi Finkel iz Slabodke (1849-1927) i rabin Yosef Yozel Hurwitz iz Novardoka (1848-1919), također su osnovali utjecajne *ješive* i for-mulirali svoje vlastite verzije mu-sara. Svima je bilo zajednička duboka opredijeljenost usmjeravanju pojedinca pri oplemenjivanju njegovih unutarnjih osobina, što je oduvijek i bio cilj musara. Ono po čemu su se razlikovali većim dijelom bilo je u onome na što su stavljali naglasak, i po stilu.

- Kelmski musar je vrlo introspektivne naravi, i stavlja naglasak na snagu uma. Moto rabina Simche Zissela, od milja prozvanog Alter [Starješina] Kelma, bio je: „Uzmi si vremena. Budi precizan. Oslobodi um pre-preka.“
- Slabodkanski musar se više bavi ponašanjem, te traži od onih koji ga uče da usvoje i onda se vladaju poput čovjeka koji zna da je stvoren na B-žju sliku. Pristup Slabodke sažet je u njihovom sloganu: „Veličanstvo čovjeka“.
- Novardok je bio radikalnija škola, koja je prihvaćala agresivnije metode za unutarnju promjenu. Alter iz Novardoka podučavao je da nije dovoljno nastojati utjecati na dušu; ono što je potrebno je „obrušiti se na dušu“.

Danas su razlike između te tri škole uvelike zastarjele, jer suvremeni učitelji musara crpe iz sva tri

(nastavak s 26. stranice) **Alan Morinis Program musara**

izvora, kao i iz drugih izvora. U proteklih 100 godina, i dalje su se u svakom naraštaju pojavljivali veliki učitelji musara, poput rabina Eliyahu Desslera, rabina Elye Lopiana, i nedavno preminulog rabina Shloma Wolbea.

Zbog gubitaka koje je donio holokaust, kao i drugačijih prioriteta u periodu koji uslijedio odmah nakon Drugog svjetskog rata, musar je u drugoj polovici 20. stoljeća naza-dovao. No danas musar proživljava novu mladost. Kako sve više Židova postaje svjesno potrebe za duhovnim životom, oni se okreću musaru kao autentičnom i vremenom prokušanom vodiču za život koji ima smisla i donosi duhovno zadovoljstvo.

I mada su mnogi vidovi našeg života zaista drugačiji od onoga kako su ljudi živjeli u proteklim stoljećima, ostaje činjenica da je ljudska priroda ostala nepromijenjena. Iz toga proizlazi da je uvid u dinamiku našeg unutarnjeg života koji musar pruža, podjednako ispravan za naš današnji život, kao što je bio i za

prethodne naraštaje.

Radionica – Praktični dio

Budući da je ovo tečaj, svaka će lekcija sadržavati i neku praktičnu primjenu pitanja kojim se bavimo. Na taj način ispunjavamo jednu od najvažnijih svrha musara, a to je da njegova učenja nisu tek zanimljive ideje koje ćemo nadodati mnogim drugim djelićima koji plutaju vašim umom.

Musar se usredotočuje na kvalitete duše – na hebrejskom, *tikun midot ha'nefeš*. Ključna točka od koje treba početi, a ujedno i glavni poticaj na učenje i prakticiranje musara, je prihvaćanje da u nekom području života niste savršeni, i da biste mogli se poboljšati i napredovati.

Razmislite koje bi se od vaših karakternih osobina mogle poboljšati. Uzmite olovku i papir i zapišite tri do četiri takve osobine.

Na primjer, imate li uvijek strpljenja sa svojim mužem ili ženom, djecom, braćom ili sestrama, roditeljima? Primijecujete li da ima

prostora za više strpljivosti? Ako je tako, stavite strpljivost na svoj popis.

Kako je s darežljivošću? Da li s lakoćom otvarate svoju ruku drugima, bez otpora, ljutnje ili žaljenja? Ako ne, stavite darežljivost na svoj popis. Dok razmišljate o tome koliko toga imate u životu, a koliko malo imaju neki drugi, jeste li doista onoliko darežljivi koliko biste mogli biti?

Pokušajte ispitati i druge odlike svog unutarnjeg života, kao što su:

- zahvalnost
- povjerenje
- uslužnost
- odgovornost
- odlučnost

Na ovaj ćemo se popis vratiti kasnije tijekom tečaja, ali za sada je ovo za vas korisno utoliko da počnete identificirati područja svog karaktera u kojima želite ostvariti poboljšanje. Musar je odličan način da to postignete. ■

Alan Morinis **Kroz prizmu musara: Smirenost vodi k uzvišenosti**

Naš je um nalik poslovičnom plutenom čepu koji je bačen u olujno more.

Često se židovski um prikazuje kao uznemiren i tjeskoban, pa se čak i prije Woody Allena, u vrijeme kad su postojali telegrami, pričala šala: "Što kaže židovski telegram?" Odgovor: "Počni brinuti. Pismo slijedi."

Svejedno, smirenost uma – koja se na hebrejski naziva *menuhat ha'nefeš* (doslovce, spokoj duše) ili *ješuv ha'da'at* (smireni razum) – je drevna ideja čiji korijeni sežu duboko poput svake druge židovske misli. Nalazimo ideju *menuhe* koja se pojavljuje kao izvor imena biblijskog Noe,

(Noaha, na hebrejskom), te kada je poslao golubicu da na zemlji koja se tek počela ponovo ukazivati nakon Potopa potražio mjesto na kojem će sviti svoje gnijezdo, "golubica nije našla (mjesto za) odmor (*manoh*) i vratila se Noi u arku" (*Postanak 8,9*).

Židovski pristup životu smatra osobu koja se prestala kretati – onoga koji ima osjećaj potpunosti, spokoja, osjećaj da ga je velika svjetlost odozgo privela k miru – kao onoga tko se izgubio.

Rabi Yisrael Salanter kaže: Sve dok čovjek živi u miru i spokoju u službi B-gu, jasno je da je daleko od istinskog služenja.

Alter iz Kelma piše: "Pogledajte

kako je tjeskoban bio", i ilustrira to ukazujući na Noinu tjeskobu u brizi za životinje. Prema Alterovom gledištu, smirenost nije oprečna anksioznosti, i on, zapravo, smatra smirenost bez tjeskobe manjkavom, više nalik duhovnoj komi nego li uzvišenom duhovnom stanju. Ovo je gledište toliko suprotno suvremenom mišljenju o idealnom unutarnjem stanju, koje stres vidi kao neprijatelja mirnoće.

Smirenost za Altera nije bila unutarnje stanje u kojem nema zabrinutosti. Naprotiv, on je pozivao ljude da njeguju spokoj uma kako bi mogli posve jasno vidjeti koliko bi trebali biti zabrinuti zbog patnji ljudi oko sebe. ■

Iz domaćeg tiska

IZDUVAJAMO

Lider Hamasa u prvom intervjuu za izraelske medije: Ne želimo novi rat

Tuzlalive, 4.10.2018.

Lider Hamasa, palestinskog pokreta otpora u Gazi, Yahya Sinwar poručio je da ne želi novi rat protiv Izraela, prenosi Anadolu Agency (AA).

"Novi rat nije ni u čijem interesu, a u našem sigurno nije. Ko bi se želio suprotstavljati nuklearnoj supersili. Ratom se ništa ne postiže", kazao je Sinwar u intervjuu za izraelski list "Yedioth Ahronot".

To je prvi intervju lidera Hamasa za neki izraelski medij, a Sinwar je istakao da se na to odlučio, jer vidi istinsku priliku za promjene.

Intervju je radila novinarka Francesca Borri koja ima dvoj-

no izraelsko i italijansko državljanstvo.

Borri je u Gazi provela pet dana tokom snimanja intervjua, a cjelokupan tekst intervjua će biti objavljen u petak u izraelskom listu "Yedioth Ahronot" i italijanskom "La Repubblica".

"Kada kažem ljudima da sam upoznala Sinwara, svi me pitaju gdje je to bilo, jesam li ga srela u tunelu ili tajnom bunkeru duboko pod zemljom. Ne, kažem im, većinu vremena smo proveli u njegovom uredu u Gaza Cityju", napisala je novinarka Borri po povratku u Izrael.

U objavljenim dijelovima intervjua Sinwar je kazao da neće

odustati od borbe u Gazi, ali da ne želi nove ratove.

"Ono što želim je okončanje opsade Gaze. Moja prva obaveza je da radim u interesu mog naroda, da ih štitim i branim njihova prava i nezavisnost", poručio je lider Hamasa.

Sinwar je optužio Izrael za aktuelnu krizu i eskalaciju nasilja na granicama Gaze koja je već 12 godina pod izraelskom blokadom.

"Odgovornost je na onima koji su zatvorili granice, a ne na onima koji žele da se granice otvore", poručio je Sinwar.

On je komentirao i aktuelne pregovore o primirju između

Hamasa i Izraela i kazao da sporazum još nije postignut, ali da su Hamas i većina palestinskih frakcija voljni potpisati i poštovati prekid sukoba.

"Trenutno postoji samo izraelska okupacija. Važno je da pojasnimo da ćemo se braniti u slučaju da budemo napadnuti i u tom slučaju bismo imali novi rat", kazao je Sinwar. ■

Iranski komandant: Netanjahu će morati da bježi plivajući

Vijesti, 5.10.2018.

"Poručujem premijeru cionističkog režima da vježba da pliva u Sredozemnom moru jer uskoro neće imati drugog izbora do da pobjegne morem"

Drugi čovek iranske Revolucionarne garde, general Hosein Salami, ocijenio je danas da bi izraelski premijer Benjamin Netanjahu trebalo da "vježba plivanje u Sredozemnom moru" jer bi mogao da bude natjeran da iz zemlje bježi na taj način.

"Poručujem premijeru cionističkog režima da vježba da pliva u Sredozemnom moru jer uskoro neće imati drugog izbora do da pobjegne morem", rekao je Salami. Njegove riječi

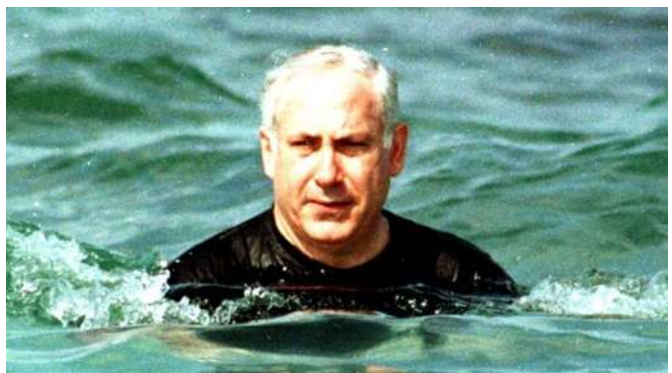
je prenijela agencija Fars, bliska iranskim konzervativcima.

Na skupu pripadnika Basidža, islamističke paravojne formacije koja je pod direktnom kontrolom iranskog vrhovnog vođe, Salami je izjavio da bi libanski Hezbolah mogao uništiti Izrael.

"Oni (Izraelci) ne predstavljaju veliku prijetnju za nas, i Hezbolah bi bio dovoljan da ih uništi", naveo je on.

Iran ne priznaje Izrael i odbija nje Izraela je u centru iranske politike od Islamske revolucije 1979.

Iako iranski zvaničnici često govore da će Izrael uskoro prestati da postoji, uglavnom ostaju oprezni i ne govore

otvoreno da će taj nestanak biti posljedica iranskog napada.

"Ako Bog da, za 25 godina u regionu neće biti ničega što se naziva 'cionističkim režimom'", rekao je 2015. iranski vrhovni lider, ajatolah Ali Hamnei.

Netanjahu je u septembru u UN optužio Iran da posjeduje "tajno skladište atomskog

oružja" i obećao da neće dozvoliti da "režim koji poziva na uništenje Izraela razvije atomsko oružje".

Tenzije između dvije zemlje su pojačane otkako se Iran uključio u rat u Siriji na strani vlade u Damasku, pruživši joj vojnu podršku protiv džihadista i pobunjenika. ■